

EBA/GL/2017/06

20/09/2017

Насоки

относно практиките за управление на
кредитния риск и отчитането на
очакваните кредитни загуби на
кредитните институции

1. Спазване на насоките задълженията за докладване

Статут на насоките

1. Този документ съдържа насоки, издадени съгласно член 16 от Регламент (ЕС) № 1093/2010¹. Съгласно член 16, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1093/2010, компетентните органи и финансовите институции полагат всички усилия за спазване на насоките.
2. В насоките е представено становището на ЕБО за подходящите надзорни практики в Европейската система за финансов надзор или за това как правото на Съюза следва да се прилага в дадена област. Компетентните органи, както са дефинирани в член 4, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1093/2010, за които се отнасят тези насоки, трябва да ги спазват, като ги включат в практиките си по подходящ начин (напр. като изменят своята правна рамка или надзорни процеси), включително когато насоките са насочени основно към институциите.

Изисквания за отчетност

3. Съгласно член 16, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1093/2010, най-късно до 20.11.2017 компетентните органи са длъжни да уведомят ЕБО дали спазват или възнамеряват да спазват тези насоки, в противен случай - за причините за неспазване. При липса на уведомление в този срок ЕБО счита, че компетентните органи не спазват изискването за отчетност. Уведомленията трябва да се изпратят чрез подаване на формата, намираща се на уебсайта на ЕБО, на адрес compliance@eba.europa.eu, като се посочи референтен номер 'EBA/GL/2017/06'. Уведомленията следва да се подават от лица, оправомощени да докладват за наличието на съответствие от името на техните компетентни органи. Всяка промяна в статута на спазването трябва също да се отчита пред ЕБО.
4. Уведомленията се публикуват на уебсайта на ЕБО в съответствие с член 16, параграф 3.

¹ Регламент (ЕС) № 1093/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 година за създаване на Европейски надзорен орган (Европейски банков орган), за изменение на Решение № 716/2009/ЕО и за отмяна на Решение 2009/78/ЕО на Комисията (ОВ L 331, 15.12.2010 г., стр.12).

2. Предмет, обхват, адресати и определения

Предмет

5. Настоящите насоки определят надеждните практики за управление на кредитния риск на кредитните институции, свързани с въвеждането и текущото прилагане на счетоводните рамки за очакваните кредитни загуби („ОКЗ“).
6. Настоящите насоки също така предоставят на компетентните органи препоръки относно оценката на ефективността на практиките, политиките, процесите и процедурите за управление на кредитния риск на институциите, които засягат нивата на провизираност.

Обхват на прилагане

7. Настоящите насоки се прилагат по отношение на тези практики за управление на кредитния риск на кредитните институции, които засягат оценката на кредитния риск и измерването на очакваните кредитни загуби по кредитни експозиции и провизиите съгласно приложимата счетоводна рамка. Настоящите насоки също така се прилагат в случаите, когато балансовата стойност на кредитната експозиция се намалява пряко без използването на корективна сметка, ако това се допуска от приложимата счетоводна рамка. Настоящите насоки не въвеждат допълнителни изисквания по отношение на определянето на размера на очакваната загуба за целите на регулаторния капитал.
8. Настоящите насоки се основават на член 74 от Директива 2013/36/ЕС², който гласи, че институциите следва да разполагат с адекватни механизми за вътрешен контрол, включващи разумни административни и счетоводни процедури, които са съобразени с надеждното и ефективно управление на риска и го насърчават; и член 79, букви б) и в) от тази директива, който гласи, че компетентните органи следва да гарантират, че институциите разполагат с вътрешни методики, които им дават възможност да оценяват кредитния риск от експозициите към индивидуални длъжници и на равнище портфейл, и ефективни системи за текущо администриране и наблюдение на различните портфейли и експозиции, свързани с кредитен риск, включително с цел установяване и управление на проблемните кредити и извършване на адекватни корекции на стойността и заделяне на провизии. Освен това член 88, параграф 1, буква б) от Директива 2013/36/ЕС посочва принципа, че „ръководният орган трябва да гарантира

² Директива 2013/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно достъпа до осъществяването на дейност от кредитните институции и относно пруденциалния надзор върху кредитните институции и инвестиционните посредници, за изменение на Директива 2002/87/ЕО и за отмяна на директиви 2006/48/ЕО и 2006/49/ЕО, (ОВ L 176, 27.6.2013 г., стр. 338).

коректността на системите за счетоводна и финансова отчетност, включително финансовия и оперативен контрол и спазването на правните изисквания и съответните стандарти“. Накрая, както е посочено в член 104, параграф 1 от Директива 2013/36/ЕС, компетентните органи могат: да прилагат надзорни мерки, включително да изискват от кредитните институции усъвършенстване на правилата, процесите, механизмите и стратегиите, прилагани в съответствие с членове 73 и 74 (член 104, параграф 1, буква б)); и да прилагат специална политика за провизиране или третиране на активите чрез капиталовите изисквания (член 104, параграф 1, буква г)).

9. Насоките, посочени в раздел 4.3, се прилагат единствено във връзка с кредитни институции, които изготвят своите финансови отчети в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане[®] („МСФО[®]“), приети в съответствие с Регламент (ЕО) № 1606/2002³ и за които се прилага МСФО 9 *Финансови инструменти* („МСФО 9“).
10. За кредитните институции, за които не се прилага счетоводна рамка за очаквани кредитни загуби, компетентните органи следва да обмислят прилагането на съответните аспекти на настоящите насоки, свързани с практиките за управление на кредитния риск, доколкото е уместно, в контекста на приложимата счетоводна рамка.
11. Компетентните органи следва да гарантират, че кредитните институции спазват настоящите насоки на индивидуална, подконсолидирана и консолидирана основа в съответствие с член 109 от Директива 2013/36/ЕС.
12. Насоките, посочени в раздел 4.4, следва да бъдат считани като допълващи и допълнително уточняващи процеса на надзорен преглед и оценка (ПНПО), посочен в член 97 и член 107, параграф 1, буква а) от Директива 2013/36/ЕС, по-специално по отношение оценката на управлението на кредитния риск и механизмите за контрол и отчитане на очакваните кредитни загуби. Следователно компетентните органи следва да спазват насоките, посочени в раздел 4.4 в съответствие с Насоките на ЕБО относно общите процедури и методологии за процеса на надзорен преглед и оценка (ПНПО)⁴.

Адресати

13. Насоките са предназначени за компетентните органи, както са определени в член 4, параграф 2, подточка i) от Регламент (ЕС) № 1093/2010.
14. Адресати на насоките, посочени в раздели 4.1, 4.2 и 4.3, са също кредитните институции, както е определено в член 4, параграф 1, точка 1 от Регламент (ЕС) № 575/2013⁵.

³ Регламент (ЕО) № 1606/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 19 юли 2002 г. за прилагането на международните счетоводни стандарти (ОВ L 243, 11.9.2002 г., стр.1).

⁴ ЕВА GL/2014/13.

⁵ Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012 (ОВ L 176, 27.6.2013 г., стр. 1—337).

Определения

15. Ако не е посочено друго, термините, използвани и определени в Директива 2013/36/ЕС, Регламент (ЕС) № 575/2013 и МСФО 9, имат същото значение в насоките. В допълнение, за целите на настоящите насоки се прилагат следните определения:

Провизии	Означава запас от провизии срещу загуби по кредити, свързани с кредитна експозиция, които са били признати в баланса на кредитната институция, в съответствие с приложимата счетоводна рамка.
Кредитни експозиции	Означава кредити, кредитни ангажименти и договори за финансови гаранции, за които се прилага рамката за очаквани кредитни загуби ⁶ .
Временни корекции на провизиите	Означава корекции на провизиите, използвани за отчитане на обстоятелствата, при които става очевидно, че съществуващите или очакваните рискови фактори, свързани с кредитния риск не са били отчетени в процеса на оценката и моделирането му към отчетната дата.

⁶ Обхватът на насоките на ЕБО може да е различен от обхвата на изискванията за обезценка съгласно приложимата счетоводна рамка. Например обхватът на насоките на ЕБО е по-тесен от обхвата съгласно МСФО 9.

1. Въвеждане

Дата на прилагане

16. Настоящите насоки следва да бъдат въведени в началото на първия отчетен период, започващ на 1 януари 2018 г. или след това.

2. Насоки относно практиките за управление на кредитния риск и отчитането на очакваните кредитни загуби

2.1 Общи разпоредби

2.1.1 Прилагане на принципите на пропорционалност, същественост и симетрия

17. Кредитните институции следва да спазват настоящите насоки по начин, който е подходящ за техния размер, вътрешна организация, естеството, обхвата и сложността на техните дейности и портфейли и, в по-общ план, всички други значими факти и обстоятелства по отношение на кредитната институция (и на групата (ако има такава), към която тя принадлежи). Използването на подходящо изготвени пропорционални подходи не следва да застрашава висококачественото прилагане на счетоводните рамки за очакваните кредитни загуби.
18. Кредитните институции следва също да обръщат необходимото внимание на прилагането на принципа на същественост. Това, обаче, не следва да води до отчитането на индивидуални експозиции или портфейли като несъществени, ако кумулативно те представляват съществена експозиция за кредитната институция. В допълнение, съществеността не следва да се оценява само въз основа на потенциално въздействие върху отчета за доходите към отчетната дата. Например голям портфейл(и) от кредитни експозиции като ипотечни кредити за покупка на недвижими имоти като цяло биха били считани за съществени дори ако те са с висока обезпеченост.
19. При разглеждането как да бъдат отчетени пропорционалността или съществеността при изготвянето или прилагането на методологията за очаквани кредитни загуби е важно да се гарантира, че не се допуска внасяне на необективност.
20. Своевременното признаване на влошаването на кредитите и провизиите не следва да се забавя, независимо от факта, че счетоводните рамки за очакваните кредитни загуби са симетрични по начин, позволяващ при измерване на провизиите да се вземат предвид последващите изменения (влошаване и корекция на това влошаване) в профила към кредитен риск на длъжника.

2.1.2 Разглеждане на разумна и аргументирана информация

21. Кредитните институции следва да вземат предвид широк спектър от информация при прилагане на счетоводните модели за очаквани кредитни загуби. Разглежданата информация следва да бъде относима по отношение на оценката на кредитния риск и измерването на очакваните кредитни загуби на конкретната кредитна експозиция, която се оценява, и следва да включва информация за минали събития, текущи условия и прогнози за бъдещи икономически условия. Информацията, се включва в оценката на кредитния риск и измерването на очакваните кредитни загуби, следва също така да бъде разумна и аргументирана. Кредитните институции следва да използват експертна кредитна преценка както за определяне на набора от относими данни, които следва да бъдат разглеждани, така и при определянето на това дали информацията може да се счита за разумна и аргументирана. Разумната и аргументирана информация следва да се основава на относими факти и надеждна преценка.

2.1.3 Разглеждане на информация за бъдещи периоди

22. С цел гарантиране на своевременното признаване на кредитните загуби кредитните институции следва да вземат под внимание информация за бъдещи периоди, включително макроикономическите фактори. При разглеждането на информацията за бъдещи периоди кредитните институции следва да прилагат надеждна преценка, която е в съответствие с общоприетите методи за икономически анализ и прогнози и е подкрепена от достатъчен набор от данни.

23. Кредитните институции следва да могат да покажат как са използвали значима, разумна и аргументирана информация в процеса на оценка и измерване на очакваните кредитни загуби. Кредитните институции следва да прилагат експертна кредитна преценка при разглеждането на бъдещите сценарии и да отчитат потенциалните последици от събития, които ще настъпят или не, както и резултата от въздействието върху измерването на очакваните кредитни загуби. От този процес не следва да бъде изключвана информация само защото дадено събитие е малко вероятно или влиянието на това събитие върху кредитния риск или размера на очакваните кредитни загуби е неопределено. При определени обстоятелства информация, която е от значение за оценката и измерването на кредитния риск, може да не бъде разумна и аргументирана и поради това следва да бъде изключена от процеса на оценка и измерване на очакваните кредитни загуби. Като се има предвид, че тези обстоятелства биха били с извънреден характер, кредитните институции следва да предоставят ясно документирана, солидна обосновка.

24. Използваната информация следва да включва безпристрастно разглеждане на значимите фактори и тяхното въздействие върху кредитоспособността и паричния недостиг. Значимите фактори включват факторите, които са присъщи за банката и нейната дейност или породени от външни условия.

2.2 Принципи относно практиките за управление на кредитния риск и отчитането на очакваните кредитни загуби

2.2.1 Принцип 1 — Отговорности на ръководния орган и висшето ръководство

Ръководният орган⁷ и висшето ръководство на кредитната институция отговарят за осигуряване кредитната институция да има подходящи практики за управление на кредитния риск, включително ефективна система за вътрешен контрол, за последователно определяне на подходящите провизии в съответствие с посочените политики и процедури на кредитната институция, приложимата счетоводна рамка и съответните надзорни препоръки.

25. Ръководният орган на кредитната институция следва да бъде отговорен за одобряването и редовния преглед на стратегията за управление на кредитния риск на кредитната институция и основните политики и процеси за идентифициране, измерване, оценка, наблюдение, докладване и редуциране на кредитния риск в съответствие с одобрената склонност към поемане на риск, определена от ръководния орган. В допълнение, за ограничаване на риска, който кредитните експозиции носят за вложителите и, като цяло за финансовата стабилност, ръководният орган на кредитната институция следва да изисква висшето ръководство да приеме и спазва надеждни практики относно политиката за отпускане на кредити⁸.

26. За изпълнението на тези отговорности ръководният орган следва да възложи на висшето ръководство да:

- а) разработи и поддържа подходящи процеси, които следва да бъдат систематични и последователно прилагани за определяне на подходящи провизии в съответствие с приложимата счетоводна рамка;
- б) създаде и приложи ефективна система за вътрешен контрол за оценка и измерване на кредитния риск; докладва периодично резултатите от процесите на оценка и измерване на кредитния риск, включително оценките на провизиите за очаквани кредитни загуби;

⁷ В държавите членки на ЕС се наблюдават различни структури на ръководния орган. В някои държави членки е характерна едностепенна структура, т.е. надзорните и управленските функции на ръководния орган се изпълняват от един единствен орган. В други държави членки е характерна двустепенна структура, със създадени два независими органа, един за управленската функция и друг за надзора на управленската функция.

⁸ Съветът за финансова стабилност (СФС) публикува принципи за надеждни практики за дейността по отпускане на жилищни ипотечни кредити през април 2012 г., които целят да осигурят рамка за юрисдикциите за определяне на минимални приемливи стандарти за дейността по отпускане на кредити за недвижими имоти; на разположение на адрес www.financialstabilityboard.org/publications/r_120418.pdf. Европейският банков орган (ЕБО) публикува Насоки относно оценката на кредитоспособността (EBA/GL/2015/11), които са съобразени с принципите на СФС и обхващат някои от тях.

- в) установи, прилага и, ако е необходимо, да актуализира подходящи политики и процедури за вътрешна комуникация на процеса за оценка и измерване на кредитния риск с всички съответни служители, по-специално персонала, ангажиран с този процес.

Висшето ръководство следва да отговаря за изпълнението на стратегията по отношение на кредитния риск, която е одобрена от ръководния орган, и за разработването на горепосочените политики и процеси.

27. Ефективната система за вътрешен контрол за оценка и измерване на кредитния риск следва да включва:

- а. мерки за спазване на приложимите закони, регламенти, вътрешни политики и процедури;
- б. мерки за осигуряване на наблюдение на пълнотата на използваната информация и гарантиране в разумна степен, че провизиите, отразени във финансовите отчети и отчетността на кредитната институция, представяна на компетентния орган са изготвени в съответствие с приложимата счетоводна рамка и съответните надзорни изисквания;
- в. добре дефинирани процеси за оценка и измерване на кредитния риск, които са независими от (но отчитат по подходящ начин) дейностите за отпускане на кредити, които съдържат:
 - i. ефективна система за оценка на кредитния риск, която се прилага последователно, оценява точно, като прави разграничение по характеристики на кредитния риск, идентифицира своевременно промените в кредитния риск и насърчава подходящи действия;
 - ii. ефективен процес, който да гарантира, че цялата относима, разумна и аргументирана информация, включително информацията за бъдещи периоди, се взема предвид по подходящ начин при оценката на кредитния риск и измерването на очакваните кредитни загуби. Това включва поддържането на подходящи доклади, данни за извършените проверки, както и идентифициране и описания на ролите и отговорностите на ангажирания персонал;
 - iii. политика за оценка, която гарантира, че измерването на очакваните кредитни загуби се извършва както на ниво индивидуална кредитна експозиция, така и, когато е необходимо за правилното измерване на очакваните кредитни загуби в съответствие с приложимата счетоводна рамка, на портфейлна основа чрез групиране на експозициите на базата на определени общи характеристики по отношение на кредитния риск;

- iv. ефективен процес на валидиране на модела, за да се гарантира, че моделите за оценка и измерване на кредитния риск могат да генерират текущо точни, последователни и неизместени прогнозни оценки. Това включва създаване на политики и процедури, които определят отговорностите и отчетността на процеса на валидиране на модела, вътрешните правила за оценяване и одобряване на промени в моделите, и докладване на резултата от валидирането на модела;
 - v. ясна формална комуникация и координация между служителите, отговарящи за кредитния риск на дадена кредитна институция, служителите, отговарящи за финансовата отчетност, висшето ръководство, ръководния орган и други лица, които участват в оценката на кредитния риск и процеса на измерване на очакваните кредитни загуби. Това следва да бъде документирано с писмени политики и процедури, управленски доклади и протоколи от заседанията на комитетите към ръководния орган или към висшето ръководство; и
- г. функция за вътрешен одит⁹, която:
- i. оценява независимо ефективността на оценката на кредитния риск на кредитната институция и системите и процесите на измерване, включително системата за оценка на кредитния риск; и
 - ii. прави препоръки за отстраняване на евентуални слабости, констатирани по време на оценката.

2.2.2 Принцип 2 — Надеждни методологии за очаквани кредитни загуби

Кредитните институции следва да приемат, документират и да се придържат към политики, които включват надеждни методологии, процедури и контролни механизми за оценка и измерване на кредитния риск за всички кредитни експозиции. Измерването на провизиите следва да се основава на тези методологии и да води до подходящо и своевременно признаване на очакваните кредитни загуби в съответствие с приложимата счетоводна рамка.

- 28. Процесът на оценка и измерване на кредитния риск следва да предоставя съответната информация на висшето ръководство, което да може да извърши експертна преценка на кредитния риск на кредитните експозиции, както и свързаната оценка на очакваните кредитни загуби.
- 29. Кредитните институции следва, в максимално възможна степен, да изградят цялостни процеси, системи, инструменти и набори от данни, които да се използват в рамките на кредитната институция, с цел да се определи дали, кога и при какви условия, следва да

⁹ Член 74 от Директива 2013/36/ЕС и Насоките на ЕБО относно вътрешно управление (GL 44).

се предоставя кредит; да се наблюдава кредитния риск; и да се измерват провизиите както за счетоводни цели, така и за целите на капиталовата адекватност.

30. Методологиите за провизиране на кредитната институция следва ясно да документират определенията на основните понятия, свързани с оценката на кредитния риск и измерването на очакваните кредитни загуби (напр. нивата на загуба и миграция, събития, водещи до загуби и неизпълнение). Когато са използвани различни условия, информация или допускания в различните функционални области (напр. счетоводство, капиталова адекватност и управление на кредитния риск), основанието за тези разлики следва да бъде документирано и одобрено от висшето ръководство. Информацията и допусканията, използвани за оценка на очакваните кредитни загуби, следва да бъдат преразглеждани и актуализирани, както се изисква съгласно приложимата счетоводна рамка.
31. Кредитните институции следва да разполагат с адекватни процеси и системи за правилното идентифициране, измерване, оценка, наблюдение, отчитане и редуциране на нивото на кредитния риск. По време на преминаването към счетоводния модел за очаквани кредитни загуби, съществуващите процеси и системи следва да бъдат оценени и, ако е необходимо, изменени за събиране и анализиране на съответните данни, които влияят на оценката на кредитния риск и измерването на очакваните кредитни загуби.
32. Кредитните институции следва да приемат и да спазват писмени политики и процедури, описващи както системите за кредитен риск и контролните механизми, използвани в техните методологии по отношение на кредитния риск, така и разграничаването на ролите и отговорностите на ръководния орган и на висшето ръководство на кредитната институция.
33. Надеждните методологии за оценка на кредитния риск и измерване на нивото на провизираност (съгласно видове експозиции, например експозиции на дребно или на едро) следва по-специално:
 - а. да включват надежден процес, който има за цел да предостави възможност на кредитната институция да установи степента, естеството и източниците на кредитен риск при първоначалното признаване на кредитна експозиция, за да се гарантира, че последващите промени в кредитния риск могат да бъдат идентифицирани и количествено определени;
 - б. да включват критерии за надлежно отчитане на въздействието на информацията за бъдещи периоди, включително макроикономическите фактори. Независимо дали оценката на кредитния риск се извършва на колективна или индивидуална основа, кредитната институция следва да може да покаже, че това отчитане се е случило, така че да не се забавя признаването на очакваните кредитни загуби. Подобни критерии следва да доведат до определяне на факторите, които засягат погасяването, независимо дали са свързани със стимулите, готовността или способността на кредитополучателя да

изпълнява договорните задължения, или общите условия на кредитна експозиция. Разглежданите икономически фактори (например равнище на безработица или ниво на заетост) следва да бъдат относими към оценката и, в зависимост от обстоятелствата, това може да стане на международно, национално, регионално или местно равнище;

- в. за колективно оценените експозиции, да включват описание на основанието за създаване на групи от портфейли от експозиции с общи характеристики по отношение на кредитния риск;
- г. да идентифицират и документират методите за оценка и измерване на очакваните кредитни загуби (например метода на база очакван процент на загубата, метода вероятност от неизпълнение (PD)/загуба при неизпълнение (LGD), или друг метод), които да бъдат прилагани спрямо всяка експозиция или портфейл;
- д. да документират причините, поради които избраният метод е подходящ, особено ако се прилагат различни методи за измерване на очакваните кредитни загуби за отделните портфейли и видове индивидуални експозиции. Кредитните институции следва да могат да разяснят на компетентните органи основанието за всякакви промени в подхода на измерване (например преминаване от метода на база очакван процент на загуби към метода вероятност от неизпълнение (PD)/загуба при неизпълнение (LGD) и количественото въздействие на тези промени;
- е. да документират:
 - i. входящите параметри, данни и допускания, използвани в процеса на оценка на провизиите, например историческите проценти на загуба, оценките за вероятност от неизпълнение (PD)/загуба при неизпълнение (LGD) и икономическите прогнози;
 - ii. как е определен срока на дадена експозиция или портфейл (включително как са отчетени очакваните предсрочни плащания и неизпълнения);
 - iii. времевия период, през който се оценяват историческите загуби;
 - iv. всякакви корекции, необходими за оценка на очакваните кредитни загуби в съответствие с приложимата счетоводна рамка. Например, ако настоящите и прогнозираните икономически условия се различават от съществуващите по време на използвания исторически период на оценка, следва да бъдат направени корекции, които съответстват на посоката на тези различия. В допълнение, дадена кредитна институция може да е претърпяла малко или никакви действителни загуби в анализирания исторически период; въпреки това текущите или условията за бъдещи периоди могат да се различават от условията по време на историческия период и въздействието на тези промени върху очакваните кредитни загуби следва да бъде оценено и измерено;

- ж. да включва процес за оценка на уместността на значими входящи данни и допускания при избрания метод на измерване на очакваните кредитни загуби. Основанието за входящите данни и допусканията, използвани в процеса на измерването на провизиите, следва като цяло да бъде последователно в различните периоди от време. Когато входящите данни и допусканията или основанието за тях се променят, обосновката следва да бъде документирана;
- з. да определя ситуации, които по принцип биха довели до промени в методите за измерване на очакваните кредитни загуби, входящите данни или допусканията за отделните периоди (например, кредитната институция може да заяви, че оценката на даден кредит, който преди това е бил оценяван на колективна основа с помощта на метода „вероятност от неизпълнение /загуба при неизпълнение“, може да бъде преустановена и кредитът да започне да се оценява индивидуално като се използва метода на дисконтираните парични потоци при получаване на нова, специфична за кредитополучателя информация, като напр. загубата на работа);
- и. да отчита значимите вътрешни и външни фактори, които могат да засегнат оценките на очакваните кредитни загуби, например стандартите за отпускане на кредити, прилагани за кредитна експозиция при възникването ѝ и промените в отрасловите, географските, икономическите и политическите фактори;
- й. да разглежда как са определени оценките на очакваните кредитни загуби (например историческите проценти на загуба или анализ на миграцията като отправна точка, коригирани с информация за текущите и очаквани условия). Кредитната институция следва да има обективно мнение за несигурността и рисковете в дейността си по кредитиране при оценка на очакваните кредитни загуби;
- к. да определя кои фактори се вземат под внимание при установяването на подходящи исторически времеви периоди, през които се оценяват историческите загуби. Кредитната институция следва да поддържа достатъчни исторически данни за загубите за извършване на съдържателен анализ на историческия опит по отношение на кредитните загуби, който да се използва като отправна точка при оценката на равнището на провизиите на колективна или индивидуална основа;
- л. да определя степента, до която стойността на обезпечението и другите средства за редуциране на кредитния риск влияят върху очакваните кредитни загуби;
- м. да описва политиките и процедурите на кредитната институция за отписванията и възстановяванията;
- н. да изисква анализите, оценките, прегледите и другите задачи/процеси, които са входящи данни или резултати в/от процеса за оценка и измерване на кредитния риск, да се извършват от компетентен и добре обучен персонал и да се потвърждават от служители, които са независими от дейностите по кредитиране на кредитната

- институция. Входящите данни и резултатите в/от тези функции следва да бъдат добре документирани и документацията следва да съдържа ясни обяснения в подкрепа на анализите, оценките и прегледите;
- o. да документира методите, използвани за валидиране на моделите за измерване на очакваните кредитни загуби (например бектестване);
 - p. да гарантира, че оценките на очакваните кредитни загуби включват по подходящ начин информация за бъдещи периоди, включително макроикономически фактори, която не е била взета под внимание при измерване на провизиите на ниво индивидуална експозиция. Това може да изисква от ръководството да използва експертна кредитна преценка за разглеждане на общите тенденции в целия кредитен портфейл, промените в бизнес модела на кредитната институция, макроикономическите фактори и др.; и
 - p. да изиска процес за оценка на уместността на всички провизии в съответствие с приложимата счетоводна рамка, в това число редовен преглед на моделите за очаквани кредитни загуби.
34. Процесът на идентификация на кредитния риск на кредитната институция следва да гарантира, че факторите, които влияят на промените в кредитния риск и оценките на очакваните кредитни загуби, се идентифицират периодично и правилно. В допълнение, разглеждането на кредитния риск, присъщ на нови продукти и дейности, следва да бъде основна част от процеса по идентификация и оценка на кредитния риск и измерването на очакваните кредитни загуби.
35. Висшето ръководство следва да прецени съответните факти и обстоятелства, включително информацията за бъдещи периоди, които има вероятност да доведат до това очакваните кредитни загуби да се различават от историческия опит и които могат да засегнат кредитния риск и пълната събираемост на паричните потоци.
36. По отношение на фактори, свързани с профила, капацитета и капитала на кредитополучателите, условията на кредитните експозиции и стойността на активите, предоставени като обезпечение заедно с други средства за редуциране на кредитния риск, които могат да повлияят на пълната събираемост на паричните потоци, кредитната институция следва (в зависимост от вида на експозицията) да разгледа:
- a. своите политики и процедури за кредитиране, включително своите стандарти за отпускане на кредити и условията за кредитиране, които са били в сила при първоначалното признаване на кредитна експозиция на кредитополучателя, и дали кредитната експозицията е била създадена като изключение от тази политика. Кредитната политика на дадена кредитна институция следва да включва подробни данни за нейните стандарти за отпускане на кредити и насоките и процедурите, които способстват за процеса на одобрение на кредити;

- б. източниците на постоянен доход на кредитополучателя, налични за покриване на плащанията по погасителния план;
 - в. способността на кредитополучателя да генерира достатъчен паричен поток по време на срока на финансовия инструмент;
 - г. общото равнище на задлъжнялост на кредитополучателя и очакванията за промени в равнището на задлъжнялост;
 - д. стимулите или готовността от страна на кредитополучателите да изпълняват задълженията си;
 - е. свободните от тежести активи¹⁰, които кредитополучателят може да заложи като обезпечение на пазара или двустранно за набиране на средства и очаквания за промени в стойността на тези активи;
 - ж. разумно възможни еднократни събития и повтарящо се поведение, които могат да засегнат способността на кредитополучателя да изпълнява договорните задължения; и
 - з. навременни оценки на стойността на обезпечението и разглеждане на фактори, които може да окажат въздействие върху бъдещата стойност на обезпечението (като се има предвид, че стойностите на обезпечението пряко засягат оценките на параметъра загуба при неизпълнение).
37. Когато имат потенциала да засегнат способността на кредитната институция да си възстановява дължимите суми, кредитните институции следва да отчитат фактори, свързани с техния бизнес модел и с текущите и прогнозираните макроикономически условия, включително, но не само:
- а. конкуренция и правни и регулаторни изисквания;
 - б. тенденции в общия обем на кредитиране на институцията;
 - в. общия рисков профил към кредитен риск, свързан с кредитните експозиции на кредитната институция и очаквания за промени в него;
 - г. концентрации на кредити по кредитополучатели или по вид продукт, сегмент или географски пазар;
 - д. очаквания за практиките, свързани със събиране, отписване и възстановяване;

¹⁰ Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/79 на Комисията от 18 декември 2014 година за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) № 680/2014 на Комисията за определяне, в съответствие с Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета, на техническите стандарти за изпълнение по отношение на предоставянето на информация от институциите на надзорните органи във връзка с тежестите върху активи, единния информационен модел и правилата за утвърждаване.

- е. качеството на системата за преглед на кредитния риск на кредитната институция и степента на надзор от страна на висшето ръководство и ръководния орган на кредитната институция;
 - ж. други фактори, които могат да повлияят на очакваните кредитни загуби, включително, но не само, очакванията за промени в нивото на безработица, брутен вътрешен продукт, референтни лихвени проценти, инфлация, ликвидни условия или технологична среда.
38. Надеждните методологии за кредитен риск следва да разглеждат различни възможни сценарии и не следва да се основават единствено на субективни, пристрастни или прекалено оптимистични съображения. Кредитните институции следва да разработят и документират своите процеси за генериране на съответните сценарии, които да бъдат използвани в оценката на очакваните кредитни загуби. По-специално:
- а. кредитните институции следва да покажат и документират как оценките на очакваните кредитни загуби биха се изменили при промени в сценариите, включително промени в съответните външни условия, които могат да окажат влияние върху оценките на очакваните кредитни загуби или елементите на изчисляването на очакваните кредитни загуби (например параметрите вероятност от неизпълнение и загуба при неизпълнение);
 - б. кредитните институции следва да разполагат с документиран процес за определяне на времевия хоризонт на сценариите и, ако е приложимо, за изчисляване на очакваните кредитни загуби за експозиции, чиито срокове надхвърлят периода, обхванат от използваната икономическа прогноза(и);
 - в. сценариите могат да бъдат разработени вътрешно или изнесени към външни изпълнители. За вътрешно разработените сценарии кредитните институции следва да разполагат с набор от експерти, например експерти по риска, икономисти, бизнес ръководители и висше ръководство, които оказват съдействие при подбора на сценарии, които са от значение за профила на експозицията към кредитен риск на кредитните институции. За сценарии, изнесени към външни изпълнители, кредитните институции следва да осигурят, че външният доставчик ще приспособи сценариите по начин, който да отразява дейността на кредитните институции и профила на експозицията към кредитен риск, тъй като кредитните институции продължават да носят отговорност за тези сценарии;
 - г. следва да се извършват бектестове, за да се гарантира, че най-значимите икономически фактори, които влияят върху събираемостта и кредитния риск, са разгледани и включени в оценките на очакваните кредитни загуби; и
 - д. когато са налични пазарни показатели (например спредове на суапове за кредитно неизпълнение („СКН“), висшето ръководство може да ги счете за валидна референтна стойност, спрямо която да провери последователността на собствените си преценки.

39. Тъй като не е нужно кредитната институция да определя или моделира всеки възможен сценарий чрез симулации на сценарии, тя следва да вземе предвид цялата разумна и аргументирана информация, която се отнася за продукта, кредитополучателя, бизнес модела или икономическата и нормативна среда при разработването на оценките на очакваните кредитни загуби. При разработването на тези оценки за целите на финансовите отчети, кредитните институции следва да вземат предвид опита и наученото от подобни дейности, които те са е извършили за регулаторни цели (въпреки че сценариите за стрес тестове не са предвидени да бъдат използвани директно за целите на счетоводното отчитане). Информацията за бъдещи периоди, включително икономическите прогнози и факторите, свързани с кредитния риск, използвани за оценка на очакваните кредитни загуби, следва да бъде съгласувана със съответните входящи данни за други значими оценки в рамките на финансовите отчети, бюджетите, стратегическите и капиталовите планове, и друга информация, използвана при управлението и отчетността в рамките на кредитната институция.
40. Висшето ръководство следва да е способно да демонстрира, че разбира и разглежда присъщите рискове при ценообразуването на кредитните експозиции по подходящ начин. Кредитните институции следва да обръщат специално внимание на следните фактически модели, които са потенциално показателни за неадекватни оценки на очакваните кредитни загуби:
- а. отпускането на кредити на кредитополучатели въз основа на нестабилни източници на доходи (които биха могли да станат непостоянни при икономически спад) или при липсата на документация или ограничена проверка на източниците на доходи на кредитополучателя;
 - б. високи изисквания за обслужване на дълга спрямо нетните налични очаквани парични потоци на кредитополучателя;
 - в. гъвкави погасителни планове, включително гратисни периоди, плащане само на лихва и характеристики на отрицателна амортизация;
 - г. за недвижими имоти и друго обезпечено с активи финансиране, кредитиране в размер, равен или надхвърлящ стойността на финансираното имущество или който не води до адекватно превишение на стойността на обезпечението;
 - д. неоснователно нарастване на модифицираните кредитни експозиции поради финансови затруднения, понесени от кредитополучателя ¹¹ или

¹¹ Вж. също Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/227 на Комисията от 9 януари 2015 година за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) № 680/2014 на Комисията за определяне, в съответствие с Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета, на технически стандарти за изпълнение по отношение на надзорната отчетност на институциите (ОВ L 41, 20.2.2015 г., стр. 1), който установява конкретни дефиниции за реструктурирани и необслужвани експозиции.

- предоговаряне/модификация на кредитните експозиции поради други причини (например конкурентен натиск върху кредитните институции);
- е. заобикаляне на изискванията за класификация и оценка, включително промяна в погасителния план, рефинансиране или прекласификация на кредитни експозиции;
 - ж. неоправдано увеличение на обема на кредитиране, по-специално във връзка с увеличаването на обема на кредитиране от други кредитори на един и същи пазар; и
 - з. увеличаване на обема и проблемността на просрочените, нискокачествени и обезценени кредити.
41. Счетоводните политики и методологиите за провизиране на кредитните институции следва да включват критерии за (а) предоговаряне/модификация на кредитни експозиции поради финансови затруднения или поради други причини, като се отчитат също специфичните определения за реструктуриране, дефинирани в част 2 от приложение V към Регламент за изпълнение (ЕС) № 680/2014 на Комисията, и (б) третиране на закупени или първоначално създадени кредитни експозиции с кредитна обезценка, както е определено съгласно приложимата счетоводна рамка:
- а. Кредитните институции следва да вземат предвид следните критерии по отношение на предоговаряния/модификации на кредитни експозиции:
 - i. Методологията за провизиране следва да позволява на кредитните институции да извършват надеждна оценка на кредитния риск и измерване на очакваните кредитни загуби, така че нивото на провизираност да продължава да отразява събираемостта на съществената част от предоговорената/модифицираната експозиция, независимо дали първоначалният актив е отписан съгласно приложимата счетоводна рамка.
 - ii. Предоговарянията/модификациите не следва да водят автоматично до заключението, че е налице незабавно намаляване на кредитния риск на експозицията. Всяко намаляване в нивото на отчетените провизии поради подобрен кредитен риск следва да бъде подкрепено от убедителни доказателства. Клиентите следва да покажат трайно задоволително представяне по отношение на плащанията за подходящ период от време, преди да бъде счетено, че кредитният риск е намалял, като се вземат предвид също така съответните изисквания за експозиции в изпитателен срок, както е определено в част 2 от приложение V към Регламент за изпълнение (ЕС) № 680/2014 на Комисията.
 - iii. Кредитните институции следва да преценят внимателно дали събирането на главницата по кредита е надеждно гарантирано, когато извършването на плащанията става само под формата на лихвени плащания след предоговаряне или модификация. Освен това допълнителното очаквано забавяне при

изплащането на тези парични потоци може да удостоверява, че кредитният риск не се е подобрил и следователно нивото на очакваните кредитни загуби следва да бъде преразгледано внимателно.

- iv. Методологиите следва също така да изискват от персонала, ангажиран с функцията кредитиране да уведомява своевременно персонала, ангажиран със счетоводната функция на институцията, когато експозициите са предоговорени или модифицирани, за осигуряване на подходящо отчитане на промяната. За по-сложни предоговаряния и модификации следва да се осъществява редовна комуникация между персонала, ангажиран с функцията кредитиране и този, ангажиран със счетоводната функция.
- б. Кредитните институции следва да вземат предвид следните критерии по отношение на закупените или първоначално създадени кредитни експозиции с кредитна обезценка:
- i. Методологията следва да дава възможност за подходящото определяне и осчетоводяване на закупени или първоначално създадени кредити с кредитна обезценка.
 - ii. Оценките на паричния поток за тези кредитни експозиции следва да бъдат преглеждани всеки отчетен период и актуализирани при необходимост. Тези актуализации следва да бъдат надлежно аргументирани, документирани и одобрени от висшето ръководство.

2.2.3 Принцип 3 — Процес за оценка и групиране на кредитния риск

Кредитните институции следва да имат процес за оценка на кредитния риск, за да може подходящо да групират кредитните експозиции въз основа на общи характеристики по отношение на кредитния риск.

Процес за оценка на кредитния риск

42. Като част процеса за оценка на кредитния риск, кредитните институции следва да разполагат с всеобхватни процедури и информационни системи за наблюдение качеството на кредитните си експозиции. Сред тях са ефективен процес за оценка на кредитния риск, който обхваща променливото равнище, естеството и източниците на кредитен риск, които биха могли да се проявят във времето, за да се гарантира в надеждна степен, че всички кредитни експозиции се наблюдават адекватно и че провизиите за очаквани кредитни загуби са измерени по подходящ начин.
43. Процесът за оценка на кредитния риск следва да включва независима функция за преглед. Първоначално разпределяне по категории кредитен риск на експозициите и тяхното текущо актуализиране от кредитните инспектори следва да подлежи на преглед от независимата функция за преглед.

44. Кредитните институции следва да вземат предвид множество критерии при определянето на категорията кредитен риск при първоначалното признаване на кредитна експозиция, включително, доколкото е уместно, вида на продукта, реда и условията, типа и размера на обезпечението, профила на кредитополучателя и географски характеристики или комбинация от тях.
45. При промяна на съществуващите категории кредитен риск, както на портфейлна, така и на индивидуална основа, кредитните институции следва да вземат предвид други относими фактори, например, но без да се ограничават до, промени в отрасловите перспективи, нива на растеж, потребителски нагласи и промени в икономическите прогнози (например лихвени проценти, нива на безработицата и стокови цени), както и слабости в процеса по отпускане на кредити, открити след първоначалното признаване.
46. Системата за оценка на кредитния риск следва да обхваща всички кредитни експозиции когато се извършва оценка на въздействието от промени в кредитния риск, а не само онези, които може да са претърпели значителни увеличения на кредитния риск, претърпели са загуби или са с кредитна обезценка. Целта е да се даде възможност за подходящо разграничаване на кредитния риск и групиране на кредитните експозиции в рамките на системата за оценка на кредитния риск и да се отрази риска от индивидуалните експозиции, а когато е обобщен за всички експозиции, равнището на кредитния риск в портфейла като цяло. В този контекст ефективната система за оценка на кредитния риск следва да позволява на кредитните институции да идентифицират както миграцията на кредитния риск, така и значителните промени в него.
47. Кредитните институции следва да опишат елементите на системата за оценка на кредитния риск, като ясно определят всяка категория кредитен риск и посочат служителите, които отговарят за разработването, прилагането, функционирането и резултатите на системата, както и тези, които отговарят за периодичното тестване и валидиране (т.е. независимата функция за преглед).
48. Категориите кредитен риск следва да се преразглеждат всеки път, когато се получи относима нова информация или очакванията на кредитната институция за кредитния риск са се изменили. Определените категории кредитен риск следва да бъдат подложени на периодичен преглед (например поне веднъж годишно или по-често, ако се изисква в съответната юрисдикция), за да се гарантира, че тези категории са точни и актуални. Категориите кредитен риск за индивидуално оценени кредитни експозиции, които са с по-висок риск или с кредитна обезценка, следва да се преразглеждат по-често от веднъж годишно. Оценка за очакваните кредитни загуби следва да се актуализират своевременно за отразяване на промените в категориите кредитен риск за групи от експозиции или за индивидуални експозиции.

Групиране въз основа на общи характеристики по отношение на кредитния риск

49. Кредитните институции следва да групират експозициите с общи характеристики по отношение на кредитния риск по начин, който е достатъчно детайлен, за да се извърши надеждна оценка на промените в кредитния риск и по този начин на въздействието върху оценката на очакваните кредитни загуби за тези групи.
50. Методологията на кредитната институция за групиране на експозициите за оценка на кредитния риск (например по вид инструмент, условия на продукта, отраслов/пазарен сегмент, географско местоположение или година на емитиране) следва да бъде документирана и да подлежи на подходящ преглед и вътрешно одобрение от висшето ръководство.
51. Кредитните експозиции следва да бъдат групирани според общи характеристики по отношение на кредитния риск, така че промените в нивото на кредитния риск да отговарят на въздействието на променящите се условия на общия обхват на източниците на кредитен риск. Това включва разглеждане на въздействието върху кредитния риск на групата в отговор на промените в информацията за бъдещи периоди, включително макроикономическите фактори. Основата на групирането следва да бъде прегледана от висшето ръководство, за да се гарантира, че експозициите в групата остават еднородни от гледна точка на тяхната реакция спрямо източниците на кредитен риск и че съответните характеристики на кредитния риск и тяхното въздействие върху нивото на кредитния риск за групата не са се променили във времето.
52. Експозициите не следва да бъдат групирани по такъв начин, че увеличението на кредитния риск на конкретни експозиции да остане скрито поради резултатите на групата като цяло.
53. Кредитните институции следва да разполагат с надеждни процедури за гарантиране на подходящото първоначално групиране на своите кредитни експозиции. Впоследствие групирането на експозициите следва да бъде повторно оценено, а експозициите следва да бъдат повторно сегментирани, ако е получена относима нова информация или изменените очаквания за кредитния риск на кредитна институция предполагат, че е необходима постоянна корекция. Ако дадена кредитна институция не е в състояние своевременно да извърши повторно сегментиране на експозициите, следва да се използва временна корекция.

Използване на временни корекции

54. Кредитните институции следва да използват временни корекции на провизиите само като временно решение, по-специално в неустойчиви условия или когато няма достатъчно време за включване по подходящ начин на относимата нова информация в съществуващ процес за оценка и моделиране на кредитния риск, или за повторно сегментиране на съществуващи групи от кредитни експозиции, или когато кредитните

експозиции в група от кредитни експозиции реагират на фактори или събития по начин който е различен спрямо първоначалните очаквания.

55. Тези корекции не следва да бъдат използвани непрекъснато в дългосрочен план по отношение на устойчив рисков фактор. Ако причината за корекцията не се очаква да бъде с временен характер, например появата на нов рисков фактор, който преди това не е бил включен в методологията за провизиране на институцията, методологията следва да бъде актуализирана в краткосрочен план за включване на фактора, който се очаква да има продължаващо въздействие върху измерването на очакваните кредитни загуби.
56. Използването на временни корекции изисква прилагането на значителен субективизъм и създава потенциал за необективност. С цел да се избегне създаването на потенциал за необективност, временните корекции следва да бъдат в съответствие с прогнозите за бъдещи периоди, подкрепени от подходяща документация и попадащи в приложното поле на подходящи процеси за вътрешно управление.

2.2.4 Принцип 4 — Достатъчност на провизиите

Съвкупната сума на провизиите на кредитна институция, независимо от това дали са определени на колективна или индивидуална основа, следва да е подходяща и да съответства на целите на приложимата счетоводна рамка.

57. Кредитните институции следва да прилагат надеждни методологии за кредитен риск с цел общият баланс на провизиите за очаквани кредитни загуби да е разработен в съответствие с приложимата счетоводна рамка и да отразява адекватно очакваните кредитни загуби в тази рамка.
58. При оценяване на адекватността на провизиите кредитните институции следва да вземат предвид относимите фактори и очаквания към отчетната дата, които могат да повлияят на събираемостта на оставащите парични потоци през целия срок на групата от кредитни експозиции или на индивидуалната кредитна експозиция. Кредитните институции следва да вземат предвид информация, която излиза извън рамките на минали и текущи данни, и да отчитат разумната и аргументирана информация за бъдещи периоди, включително макроикономическите фактори, които са от значение за оценяваната експозиция(и) (например на дребно или на едро) в съответствие с приложимата счетоводна рамка.
59. В зависимост от способността за включване на информация за бъдещи периоди в оценката на очакваните кредитни загуби, кредитните институции могат да използват индивидуални или колективни подходи на оценка; независимо от използвания подход на оценка, той следва да бъде в съответствие с приложимите счетоводни изисквания и да не води до съществено различни изчисления на провизиите. Заедно, индивидуалните и колективните оценки формират основата за провизиите за очаквани кредитни загуби.

60. Използваният подход за оценка на очакваните кредитни загуби следва да бъде най-подходящ в конкретните обстоятелства и обикновено следва да съответства на начина, по който кредитната институция управлява кредитната експозиция. Например колективната оценка често се използва за големи групи от еднородни кредитни експозиции с общи характеристики по отношение на кредитния риск, например потребителски портфейли. Индивидуалните оценки често се правят за съществени експозиции или когато са били установени съмнения по отношение на кредитоспособността на ниво индивидуален кредит, като кредити под наблюдение (watch list) и просрочени кредити.
61. Независимо от използвания подход за оценка (индивидуален или колективен), кредитната институция следва да гарантира, че това няма да доведе до забавяне в признаването на очакваните кредитни загуби.
62. Когато кредитните институции използват индивидуални оценки, оценката на очакваните кредитни загуби следва винаги да включва очакваното въздействие на цялата разумна и аргументирана информация за бъдещи периоди, включително макроикономическите фактори, които влияят върху събираемостта и кредитния риск. При прилагане на подход на индивидуална оценка, по същия начин, както в случая на колективна оценка, документацията на кредитната институция следва ясно да показва по какъв начин се отразява в индивидуалната оценка информацията за бъдещи периоди, включително макроикономическите фактори.
63. В случаите, когато индивидуалните оценки на експозициите на кредитна институция не отчитат по подходящ начин информацията за бъдещи периоди и за да се даде възможност за идентифициране на взаимовръзката между информацията за бъдещи периоди и оценките на очакваните кредитни загуби, които може да не са видими на индивидуално равнище, институцията следва да групира кредитните експозиции с общи характеристики по отношение на кредитния риск с цел оценка на въздействието на информацията за бъдещи периоди, включително макроикономическите фактори. И обратно, когато кредитните институции определят, че цялата разумна и аргументирана информация за бъдещи периоди е включена в индивидуалната оценка на очакваните кредитни загуби, не следва да се извършва допълнителна ориентирана към бъдещето колективна оценка, ако това би могло да доведе до двойно отчитане.

2.2.5 Принцип 5 — Валидиране на модела на очакваните кредитни загуби

Всяка кредитна институция следва да разполага с политики и процедури за правилно валидиране на моделите, използвани за измерване на очакваните кредитни загуби.

64. Кредитните институции могат да използват в моделите за процесите по оценка и измерване на очакваните кредитни загуби и основани на допускания оценки за идентифициране и измерване на риска както на равнище индивидуална кредитна експозиция, така и на равнище цялостен портфейл, включително кредитна оценка,

идентифициране на кредитния риск, измерване на провизиите за очаквани кредитни загуби за счетоводни цели, стрес тестове и разпределение на капитала. Моделите, използвани в процеса на оценка и измерване на очакваните кредитни загуби, следва да отчитат въздействието на показателите, свързани с кредитополучателя и кредитния риск, например промени във вероятността от неизпълнение, загубата при неизпълнение, размера на експозициите, стойността на обезпеченията, миграцията на вероятността за неизпълнение и вътрешните оценки на кредитния риск на кредитополучателя въз основа на историческа, текуща, разумна и аргументирана информация за бъдещи периоди, включително макроикономически фактори.

65. Кредитните институции следва да разполагат с надеждни политики и процедури за подходящо валидиране на точността и последователността на използваните модели за оценка на кредитния риск и измерване на очакваните кредитни загуби, включително техните основи на модела системи и процеси за оценка на кредитния риск и изчисляване на всички относими рискови компоненти, при началното използване на модела и на текуща база. Подобни политики и процедури следва да включват по подходящ начин ролята на професионална преценка.
66. Валидиране на модела следва да се извършва при първоначалното разработване на модели за очаквани кредитни загуби и когато се извършват значителни промени в моделите, като на текуща база следва да се гарантира, че моделите са подходящи за предназначенията им употреба.
67. Надеждната рамка за валидиране на модела следва да включва, но да не се ограничава до, следните елементи:
 - a. Ясни роли и отговорности за валидиране на модела с достатъчна независимост и компетентност. Валидирането на модела следва да бъде извършено независимо от процеса на разработване на модела и от служители с необходимите умения и опит. Констатациите и резултатите от валидирането на модела следва да бъдат докладвани по бърз и своевременно начин до съответното ниво на правомощия. Когато кредитната институция е изнесла функцията валидиране на външен изпълнител, тя продължава да отговаря за ефективността на цялата функция за валидиране на модела и на текуща база гарантира, че извършената от външния изпълнител работа покрива критериите за надеждна рамка за валидиране на модела.
 - б. Подходящият обхват и методологията за валидиране на модела следва да включват систематичен процес за оценка на надеждността, съгласуваността и точността на модела, както и неговата продължаваща относимост към базисните индивидуална кредитна експозиция или портфейл. Ефективният процес на валидиране на модела следва също така да позволява потенциалните ограничения на даден модел да бъдат своевременно установени и разгледани. Обхватът на валидиране следва да включва преглед на входящите данни, проектирането и крайните резултати/представянето на модела.

- *Входящи данни в модела:* Кредитните институции следва да имат вътрешно установени стандарти за качество и надеждност на данните (историческа, текуща и информация за бъдещи периоди), използвани като входящи данни за модела. Използваните данни за оценка на очакваните кредитни загуби следва да бъдат относими към портфейлите на кредитните институции и доколкото е възможно, точни, надеждни и изчерпателни (т.е. без изключения, които биха могли да изместят оценките на очакваните кредитни загуби). Валидирането следва да гарантира, че използваните данни отговарят на тези стандарти.
 - *Проектиране на модела:* По отношение проектирането на модела, валидирането следва да оцени дали принципите, на които се основава моделът, са концептуално надеждни, признати и общоприети за предназначението си. От гледна точка на бъдещото развитие, при валидирането следва също така да се оценява степента, до която моделът, както на ниво цялостен модел, така и на ниво отделен рисков фактор, взема предвид промените в икономическата или кредитна среда, както и промените на бизнес профила или стратегията на портфейла, без да се намали значително устойчивостта на модела.
 - *Резултати/представяне на модела:* Кредитните институции следва да имат вътрешно установени стандарти за приемливост на представянето на модела. Когато праговете за представяне са съществено нарушени, следва да бъдат предприети корективни действия до степен на повторно калибриране или повторно разработване на модела.
- в. Обстойно документиране на рамката и процеса на валидиране на модела. Това следва да включва документиране на извършените процедури за валидиране, всички промени в методологията и инструментите за валидиране, набора от използвани данни, резултатите от валидирането и всички предприети коригиращи действия, когато е необходимо. Кредитните институции следва да гарантират, че документацията се преразглежда и актуализира редовно.
- г. Преглед на процеса на валидиране на модела от независими страни (напр. вътрешни или външни страни) за оценка на цялостната ефективност на процеса на валидиране на модела и неговата независимост от процеса на разработване. Резултатите от този преглед следва да бъдат докладвани своевременно и бързо на съответното ниво на правомощие (напр. висше ръководство, одитен комитет).

2.2.6 Принцип 6 — Експертна кредитна преценка

Използването от страна на кредитна институция на експертна кредитна преценка, особено при разглеждането на разумна и аргументирана информация за бъдещи периоди, включително макроикономическите фактори, е от основно значение за оценката на кредитния риск и измерването на очакваните кредитни загуби.

68. Кредитните институции следва да разполагат с необходимите инструменти за осигуряване на надеждна оценка и своевременно признаване на очакваните кредитни загуби. Като се има предвид, че информацията за историческите загуби или въздействието на текущите условия може да не отразява в пълна степен кредитния риск на кредитните експозиции, кредитните институции следва да използват експертна кредитна преценка за цялостно включване на очакваното въздействие на цялата разумна и аргументирана информация за бъдещи периоди, включително макроикономическите фактори, върху оценката на очакваните кредитни загуби. Използването от страна на кредитна институция на експертна кредитна преценка следва да бъде документирано в методологията за кредитния риск и да бъде предмет на подходящо наблюдение.
69. Историческата информация е полезна основа за установяване на тенденции и взаимовръзки, необходими за определяне на източниците на кредитен риск за кредитните експозиции. Все пак оценките на очакваните кредитни загуби не трябва да пренебрегват въздействието на (ориентираните към бъдещето) събития и условия върху тези източници. Оценката следва да отразява очаквания бъдещ паричен недостиг, произтичащ от това въздействие.
70. Разглеждането на информация за бъдещи периоди не следва да се избягва въз основа на факта, че кредитната институция счита, че разходите за включването на тази информация за бъдещи периоди са много високи или ненужни или защото е налице неопределеност в процеса на формулиране на ориентирани към бъдещето сценарии, освен ако допълнителните разходи и оперативните пречки, които ще бъдат понесени, не допринасят за качествено прилагане на счетоводната рамка за очаквани кредитни загуби.
71. Кредитните институции следва да имат възможност да покажат, че информацията за бъдещи периоди, отчетена в процеса на оценка на очакваните кредитни загуби, има връзка с рисковите фактори по отношение на кредитния риск за конкретни експозиции или портфейли. Като се има предвид, че може да е невъзможно да се покаже силна връзка чрез формална статистическа терминология между определени видове информация или дори целия набор информация и рисковите фактори по отношение на кредитния риск, кредитните институции следва да използват експертна кредитна преценка при установяване на подходящото ниво на индивидуалните или колективни провизии. Когато ориентиран към бъдещето фактор, който е посочен като значим, не е включен в колективна или индивидуална оценка, могат да бъдат необходими временни корекции.
72. Във всички портфейли следва да се прилагат последователно макроикономически прогнози и друга относима информация, когато рисковите фактори по отношение на кредитния риск на портфейлите са засегнати от тези прогнози/допускания по един и същ начин. Освен това при разработването на оценки на очакваните кредитни загуби кредитните институции следва да прилагат експертна кредитна преценка за отчитане на

своята позиция в кредитния цикъл, която може да се различава за различните юрисдикции, в които те имат кредитни експозиции.

73. Кредитните институции следва да бъдат внимателни при определяне на нивото на провизиите за очаквани кредитни загуби, които да бъдат признати за счетоводни цели, за да се гарантира, че получените оценки са подходящи (т.е. в съответствие с принципа за неутралност, да не са нито подценени, нито надценени).
74. Освен това кредитните институции следва да се възползват от широк набор от информация, получена в процеса на управление на кредитния риск, включително с прогнозен характер за целите на управлението на риска и капиталовата адекватност, при разработването на своята оценка на очакваните кредитни загуби.

2.2.7 Принцип 7 — Общи процеси, системи, инструменти и данни

Кредитните институции следва да разполагат с надеждни процеси за оценка и измерване на кредитния риск, които да им предоставят стабилна основа за общи процеси, системи, инструменти и данни за оценка на кредитния риск и отчитане на очакваните кредитни загуби.

75. Кредитните институции следва да използват в максимална степен общи процеси, системи, инструменти и данни за оценка на кредитния риск, при измерване на очакваните кредитни загуби за счетоводни цели и при определяне на очакваните загуби за целите на капиталовата адекватност за засилване на надеждността и съгласуваността на получените оценки на очакваните кредитни загуби, за увеличаване на прозрачността, и посредством пазарната дисциплина – за създаване на стимули за следване на надеждни практики, свързани с кредитния риск.
76. Практиките за кредитен риск следва да се преразглеждат периодично, за да се гарантира, че при промяна или развитие с течение на времето на политиката за отпускане на кредити или бизнес практиките на кредитната институция, относимите налични данни се обхващат в рамките на цялата кредитна институция и че системите се актуализират. Следва да бъде осигурено получаване на обратна връзка, за да се гарантира, че информацията относно оценките на очакваните кредитни загуби, промените в кредитния риск и претърпените действителни загуби по кредитните експозиции се споделя от/с експертите по кредитен риск, експертите по счетоводна и регулаторна отчетност и по-специално персонала, ангажиран с процеса по отпускане на кредити.
77. Общите процеси, системи, инструменти и данни, посочени по-горе, могат да включват системи за оценка на кредитния риск, изчислените вероятности от неизпълнение (предмет на подходящи корекции), статут на просрочие, съотношения между размер на кредита/стойност на имота, историческите проценти на загуба, вид на продукта, погасителен план, изисквания за авансово плащане, пазарен сегмент, географско

местоположение, година на емитиране (т.е. датата на първоначално признаване) и вид обезпечение.

2.2.8 Принцип 8 — Оповестяване

Публичните оповестявания на кредитната институция следва да насърчават прозрачността и съпоставимостта чрез предоставяне на навременна, уместна и полезна за вземането на решения информация.

78. Целта на публичните оповестявания е да осигурят по ясен и разбираем начин полезна за вземането на решения информация относно финансовото състояние и представянето на кредитната институция, както и промените в тях, за широк кръг от ползватели. Кредитните институции следва да имат за цел да предоставят информация, която е уместна и съпоставима, така че ползвателите да могат да вземат навременни и информирани решения и да могат да направят оценка на управлението на ръководния орган и висшето ръководство.
79. Финансовите оповестявания и оповестяванията за управлението на кредитния риск следва да бъдат извършени в съответствие с приложимите счетоводни и надзорни рамки¹². Кредитните институции следва да предоставят оповестяванията, необходими за точното описание на експозицията към кредитен риск на кредитната институция, включително нейните оценки за очакваните кредитни загуби и да предоставят съответната информация относно практиките ѝ за отпускане на кредити.
80. В съответствие с приложимите счетоводни стандарти и регламенти висшето ръководство на кредитните институции следва да прилагат преценка за определяне на подходящото ниво на обобщаване и сегментиране на оповестените данни, така че оповестяванията да продължават да съответстват на счетоводните изисквания и да дават представа на ползвателите за експозицията на кредитната институция към кредитен риск и за очакваните кредитни загуби, за да могат те да извършват анализ на отделната институция и сравнения с подходяща група от подобни институции.
81. Количествените и качествените оповестявания, разглеждани заедно следва да предоставят на ползвателите основните допускания/входящи данни, използвани за разработване на оценките на очакваните кредитни загуби. Оповестяванията следва да поставят акцент върху политиките и определенията, които са от съществено значение за изчислението на очакваните кредитни загуби (например основанието на кредитната институция за групиране на кредитните експозиции в портфейли със сходни характеристики по отношение на кредитния риск и нейното определение за

¹²В съответствие с осма част от Регламент (ЕС) № 575/2013, Насоките на ЕБО относно изискванията за оповестяване на информация съгласно осма част от Регламент (ЕС) № 575/2013 (EBA/GL/2016/11) и Насоките на ЕБО относно съществеността, търговската тайна и поверителността и относно честотата на оповестяване на информация съгласно член 432, параграф 1, член 432, параграф 2 и член 433 от Регламент (ЕС) № 575/2013 (EBA/GL/2014/14).

неизпълнение¹³), фактори, които водят до промени в оценките на очакваните кредитни загуби и начина, по който е включена експертната кредитна преценка на висшето ръководство. Оповестяването на значимите политики следва да посочва как са били прилагани тези политики в специфичния контекст на кредитната институция.

82. Кредитните институции следва да предоставят качествени оповестявания относно това по какъв начин информацията за бъдещи периоди, включително макроикономическите фактори, е включена в процеса на оценка на очакваните кредитни загуби, в съответствие с приложимата счетоводна рамка, по-специално, когато оценката е извършена на индивидуална основа.
83. Оповестяванията относно базата за групиране на кредитните експозиции следва да включват информация за това как висшето ръководство се уверява, че кредитните експозиции са подходящо групирани, така че тези групи да продължат да са с общи характеристики по отношение на кредитния риск.
84. За подобряване на качеството и целесъобразността на информацията, оповестена за оценките на очакваните кредитни загуби, кредитните институции следва да предоставят обяснение за съществените промени в оценката на очакваните кредитни загуби през различните периоди. Тази информация следва да включва подходящи качествени и количествени оповестявания, извършени по начин, който улеснява разбирането на това как са се променили оценките на очакваните кредитни загуби.
85. Ръководните органи на кредитните институции следва редовно да преразглеждат политиките за оповестяване, за да се гарантира, че оповестяваната информация продължава да е относима към рисковия профил на кредитната институция, концентрациите на продукти, отрасловите норми и текущите пазарни условия. По този начин кредитните институции следва да извършат оповестявания, които улесняват сравненията с подобни институции, като позволяват на ползвателите да наблюдават промените в оценките на очакваните кредитни загуби на кредитната институция през различните периоди и да извършват надеждни анализи на национални и международни групи от подобни институции.

2.3 Насоки, специфични за кредитните институции, които прилагат МСФО 9

Този раздел представя насоки относно аспектите на изискванията за очаквани кредитни загуби в разделите за обезценка на МСФО 9 — (i) провизии за загуби в размер, равен на очакваните кредитни загуби за 12 месеца; (ii) оценка на значителни увеличения на кредитния риск; и (iii) използването на практически целесъобразни мерки — които не са

¹³ Вижте параграфи 89 и 90 в следващия раздел за допълнителни насоки относно определението за неизпълнение.

съвместими с други счетоводни рамки за очаквани кредитни загуби и следва да бъдат тълкувани заедно с другите раздели на настоящите насоки.

2.3.1 Провизии за загуби в размер, равен на очакваните кредитни загуби за 12 месеца

86. В съответствие с параграф 5.5.5 от МСФО 9, „ако към отчетната дата, кредитният риск на финансов инструмент не се е увеличил значително след първоначалното признаване, предприятието оценява коректив за загуби за този финансов инструмент в размер, равен на очакваните кредитни загуби за 12 месеца“. Кредитните институции следва да измерват очакваните кредитни загуби за всички кредитни експозиции като нулевата провизия следва да бъде рядкост, защото оценката на очакваните кредитни загуби представлява сума, претеглена на база вероятности, която следва винаги да отразява възможността от възникване на кредитна загуба (вж. параграфи 5.5.17 и 5.5.18 от МСФО 9). Все пак би могла да възникне нулева провизия, например за изцяло обезпечени кредити (въпреки че кредитните институции следва да бъдат предпазливи при изготвянето на оценки на стойността на обезпечението, тъй като оценката на обезпеченията при първоначалното признаване може да се промени по време на срока на кредита).
87. Кредитните институции следва да възприемат активен подход за оценяване и измерване на очакваните кредитни загуби за 12 месеца, който позволява промените в кредитния риск да бъдат идентифицирани своевременно, а оттам и своевременното признаване на тези промени в очакваните кредитни загуби. В съответствие с принцип 6 оценките на размера и графика на очакваните кредитни загуби за 12 месеца следва да отразяват експертна кредитна преценка на висшето ръководство и представляват безпристрастна, претеглена на база вероятности оценка на очакваните кредитни загуби, като разглеждат множество възможни резултати
88. В МСФО 9 сумата, която е равна на очакваните кредитни загуби за 12 месеца се определя като „частта от очакваните кредитни загуби за целия срок на инструмента, която представлява очакваните кредитни загуби, които произтичат от неизпълненията по финансов инструмент, които е възможно да настъпят в рамките на 12 месеца след отчетната дата“¹⁴. За тези цели кредитните институции трябва да имат предвид, че сумата, равна на очакваните кредитни загуби за 12 месеца не е само очакваните загуби през следващите 12 месеца; по-скоро, в съответствие с МСФО 9, параграф Б5.5.43, това е очакваният паричен недостиг за очаквания срок на кредитната експозиция или група от кредитни експозиции, поради събития загуба, които биха могли да възникнат през следващите 12 месеца. Кредитните институции също трябва да отбележат, че в съответствие с МСФО 9, параграф 5.5.9, за оценката дали финансов инструмент следва да премине към измерване на очакваните кредитни загуби за целия срок на инструмента, трябва да се вземе предвид промяната в риска от настъпване на

¹⁴ Вж. МСФО 9, допълнение А, Дефинирани термини.

неизпълнение през очаквания срок на финансовия инструмент. При определени обстоятелства МСФО 9 позволява промените в риска от неизпълнение през следващите 12 месеца да бъдат използвани за извършване на тази оценка; все пак това невинаги може да е уместно, и особено внимание следва да бъде отделено на примерите, посочени в МСФО 9, параграф Б5.5.14.

89. Параграф Б5.5.37 на МСФО 9 не дефинира какво е неизпълнение, но изисква от кредитните институции да дефинират термина неизпълнение по начин, който е в съответствие с използвания за вътрешното управление на кредитния риск. Параграф Б5.5.37 на МСФО 9 включва и оборима презумпция, че неизпълнението не настъпва по-късно от момента, в който просрочието е достигнало 90 дни. Когато приемат дефиниция за неизпълнение за целите на счетоводната отчетност, кредитните институции следва да бъдат ръководени от определението, използвано за регулаторни цели, предвидено в член 178 от Регламент (ЕС) № 575/2013¹⁵, което включва следните два компонента:

- а. качествен критерий, съгласно който „институцията счита, че е малко вероятно длъжникът да изплати изцяло своите кредитни задължения към нея, към нейното предприятие майка или към някое от дъщерните ѝ предприятия, без да се предприемат действия от страна на институцията, като например по реализиране на обезпечение (събития, свързани с „вероятност от неплащане“); и
- б. обективен показател, когато „длъжникът е в просрочие повече от 90 дни по съществена част от кредитното си задължение към институцията, нейното предприятие майка или някое от дъщерните ѝ предприятия“, съответстващ на оборимата презумпция в МСФО 9, параграф Б5.5.37.

90. В съответствие с член 178, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 575/2013 се счита, че е настъпило събитие на неизпълнение по отношение на даден длъжник, когато е изпълнен един от критериите в параграф 1, букви а) и б), или са изпълнени и двата. В този контекст кредитните институции следва да идентифицират неизпълнение в съответствие с критерия „вероятност от неплащане“ на длъжника, преди експозицията да наруши критерия за просрочие от 90 дни. В съответствие с подхода, прилаган за регулаторни цели, списъкът с елементите, предвиден в член 178, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 575/2013 като признаци за настъпване на вероятност от неплащане следва да бъде прилаган по начин, който гарантира своевременното установяване на събития, свързани с „вероятност от неплащане“, които ускоряват евентуалния паричен недостиг. По отношение на критерия в параграф 1, буква б), въпреки че за регулаторни цели в случая на задълженията по експозиции на дребно и експозиции към субекти от публичния сектор, компетентните органи могат да заменят срока от 90 дни със срок до 180 дни за различните продукти, ако е уместно за местните условия (вж. член 178, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) № 575/2013), тази възможност не следва да се

¹⁵ Европейският банков орган публикува проект на насоки относно прилагането на определението за неизпълнение съгласно член 178 от Регламент (ЕС) № 575/2013.

тълкува като изключение от прилагането на оборимата презумпция за 90 дни в МСФО 9, параграф Б5.5.37, за тези експозиции.

91. При формулиране на оценката на сумата, равна на очакваните кредитни загуби за 12 месеца, кредитните институции следва да вземат предвид разумната и аргументирана информация, както е посочено в определенията и в принцип 6 от настоящите насоки, които се отразяват на кредитния риск, особено информацията за бъдещи периоди, включително макроикономическите фактори. Кредитните институции следва да упражняват експертна кредитна преценка за отчитане на качествена и количествена информация, която може да повлияе на оценката на кредитната институция за кредитния риск. В МСФО 9 е предвидено, че не е задължително предприятието да предприема изчерпателно търсене на информация, когато изчислява сумата, равняваща се на очакваните кредитни загуби за 12 месеца. Въпреки това кредитните институции следва активно да включват информация, която може да повлияе на оценката за очакваните кредитни загуби, и не следва да изключват или пренебрегват относимата разумна информация, когато е налична.
92. Когато кредитна институция създава експозиции с висок кредитен риск още при първоначалното признаване (което в контекста на настоящия параграф, не следва да се разбира като означаващо обратното на експозиции с „нисък кредитен риск“, както е посочено в МСФО 9, параграф 5.5.10) и провизиите за тях първоначално са измерени на база очакваните кредитни загуби за 12 месеца, кредитната институция следва да наблюдава отблизо тези експозиции за значително увеличение на кредитния риск за гарантиране на навременното преместване на експозицията към измерване на очакваните кредитни загуби за целия срок на инструмента, тъй като високорисковите експозиции е вероятно да покажат по-голяма нестабилност и да претърпят по-бързо увеличение на кредитния риск.
93. Дори ако увеличението на кредитния риск не е оценено като значително, кредитната институция следва да коригира своята оценка на очакваните кредитни загуби за 12 месеца за правилно отразяване на настъпилите промени в кредитния риск. Тези корекции следва да бъдат направени много преди преминаването на експозициите, индивидуално или колективно, към измерване на очакваните кредитни загуби за целия срок на инструмента и отчитане на каквато и да е настъпила миграция на кредитния риск.
94. Когато се извършва колективна оценка, експозициите в рамките на тази група следва да се придържат към изискванията, посочени в принцип 3 от настоящите насоки. По-специално, когато за кредитната институция стане налична информация, която посочва, че е необходимо допълнително или различно сегментиране в рамките на група от кредитни експозиции, групата следва да бъде разделена на подгрупи и оценката на сумата, равна на очакваните кредитни загуби за 12 месеца, следва да се актуализира поотделно за всяка подгрупа или, в случая на непостоянни условия, следва да бъде приложена временна корекция (вж. принцип 3 от настоящите насоки и неговите

подробни изисквания относно използването на временни корекции). Когато е налице информация, която показва, че дадена подгрупа е претърпяла значително увеличение на кредитния риск, тогава по отношение на тази подгрупа следва да бъдат признати очакваните кредитни загуби за целия срок.

95. Кредитните експозиции не следва да бъдат групирани по такъв начин, че да възпрепятстват своевременното установяване на значително увеличение на кредитния риск (вж. също принципи 3 и 4 от тези насоки за допълнителни изисквания по отношение на групирането и колективните оценки на очакваните кредитни загуби).

2.3.2 Оценка на значителното увеличение на кредитния риск

96. Параграф 5.5.4 от МСФО 9 указва, че „целта на изискванията за обезценка е да бъдат признати очакваните кредитни загуби за целия срок на всички финансови инструменти, чийто кредитен риск се е увеличил значително след първоначалното признаване — независимо дали са оценени индивидуално или колективно — като се взема предвид цялата разумна и аргументирана информация, включително и за бъдещи периоди“.

97. Основанието на този подход е, че кредитоспособността на контрагента, и по този начин очакваните кредитни загуби при първоначално признаване, се вземат предвид при определянето на цената на кредита към този момент. От това следва, че увеличението на кредитния риск след първоначалното признаване не може да бъде изцяло компенсирано от променения лихвен процент и като последица кредитните институции следва внимателно да отчетат дали е налице значително увеличение на кредитния риск¹⁶. Ако това е така, кредитната експозиция следва да бъде предмет на измерване на очакваните кредитни загуби за целия срок на инструмента.

98. За преценката дали дадена експозиция е претърпяла значително увеличение на кредитния риск и измерването на изискваните очаквани кредитни загуби за 12 месеца и очакваните кредитни загуби за целия срок, кредитните институции следва да разполагат с надеждно управление, системи и контролни механизми в съответствие с принципите, описани в настоящите насоки. Кредитните институции следва да въведат системи (в случай, че вече не са въведени), които могат да обработват и системно да оценяват големи количества информация, която се изисква за преценка дали определени кредитни експозиции или група от кредитни експозиции показват значително увеличение на кредитния риск и за измерване на очакваните кредитни загуби за целия срок на инструмента, когато случаят е такъв. Предприятията майки и дъщерните предприятия, попадащи в приложното поле на Директива 2013/36/ЕС, следва да гарантират, че подходът е последователен в рамките на групата. Това следва да включва, по-специално, въвеждането на процеси за гарантиране, че прогнозите за икономическите условия в различните юрисдикции и икономически сектори се

¹⁶ МСФО 9 изисква предприятията да отчетат редица фактори при оценката за значително увеличение на кредитния риск и ценообразуването може да бъде един от тези фактори.

преглеждат и одобряват от висшето ръководство на кредитната институция и че процесът, контролните механизми и икономическите допускания за разработването на прогнози и връзката им с очакванията за кредитни загуби са последователни в рамките на групата. Необходимостта от последователност не следва да се тълкува като изискване практиката да бъде еднаква в цяла група. Напротив, при една последователна рамка може да има различия в отделните юрисдикции и за различните продукти, например в зависимост от наличието на данни. Тези разлики следва да бъдат добре документирани и обосновани.

99. Използваните от кредитните институции процеси следва да им позволяват да определят своевременно и цялостно дали е настъпило значително увеличение на кредитния риск след първоначалното признаване на кредитна експозиция, така че индивидуална експозиция или група от експозиции със сходни характеристики по отношение на кредитния риск, да се прехвърли към измерване на очакваните кредитни загуби за целия срок на инструмента веднага след като кредитният риск се е увеличил значително, в съответствие със счетоводните изисквания за обезценка съгласно МСФО 9.

100. Както е отбелязано в параграф Б5.5.17 от МСФО 9 относно оценката на значително увеличение на кредитния риск след първоначалното признаване, наборът от информация, която ще трябва да бъде отчетена при тази оценка, е голям. В широк смисъл, той включва информация относно макроикономическите условия, икономическия сектор и географския регион, от значение за конкретен кредитополучател или група от кредитополучатели с общи характеристики по отношение на кредитния риск, в допълнение към специфични за кредитополучателя стратегически, оперативни и други характеристики. Основна характеристика е изискваното отчитане на цялата разумна и аргументирана информация за бъдещи периоди, която е достъпна без излишни разходи и усилия (вижте също параграф 131 от настоящите насоки относно набора от информация, който да бъде използван), в допълнение към информацията за текущите условия и данните за минали периоди.

101. За своевременно признаване на провизиите в съответствие с изискванията на МСФО 9 кредитните институции следва да:

- а. събират данни и изготвят прогнози за основните източници на кредитен риск за своите кредитни експозиции и портфейли; и
- б. могат да определят кредитния риск за всяка от своите кредитни експозиции или портфейли на базата на тези данни и прогнози.

102. Параграф Б5.5.2 от МСФО 9 указва, че очакваните кредитни загуби за целия срок на инструмента по принцип се очаква да бъдат признати, преди да е настъпило просрочие по финансовия инструмент и че „обикновено кредитният риск нараства значително преди по финансовия инструмент да бъде наблюдавано просрочие или друг фактор, свързан със забавяне от страна на заемополучателя (например промяна или

преструктуриране).“ Ето защо анализите на кредитните институции следва да отчитат обстоятелството, че състоянието на факторите, които са определящи за кредитните загуби, много често започва да се влошава значително по-рано (месеци или, в някои случаи — години), преди да се проявят каквито и да е обективни данни за просрочени задължения за съответните кредитни експозиции. Кредитните институции следва да имат предвид, че данните за просрочените задължения по принцип са ретроспективни и сами по себе си рядко са подходящи при прилагането на подхода за очаквани кредитни загуби. Например в рамките на индивидуални портфейли неблагоприятни промени в макроикономическите фактори и характеристиките на кредитополучателя обикновено водят до увеличение в нивото на кредитния риск много преди това да се прояви в последваща информация, например данни за просрочени задължения.

103. Следователно за изпълнение на целите на МСФО 9 по надежден начин кредитните институции следва също да отчитат връзките между макроикономическите фактори и характеристиките на кредитополучателя спрямо нивото на кредитен риск в даден портфейл въз основа на разумна и аргументирана информация. За тази цел кредитните институции следва да започнат с подробен анализ на историческите модели и текущите тенденции, които биха позволили идентифициране на най-значимите източници на кредитен риск. Експертната кредитна преценка следва да улеснява включването на текущи и прогнозни условия, които е вероятно да засегнат тези рискови фактори, очаквания паричен недостиг и следователно очакванията за загуба.
104. Кредитните институции следва да извършват анализи от този вид не само в контекста на портфейли от индивидуални кредити с незначителен размер, например експозиции по кредитни карти, но също и за големи, индивидуално управлявани кредитни експозиции. Например за голям кредит за търговски имот кредитните институции следва да вземат предвид значителната чувствителност на пазара на търговски имоти в много юрисдикции към общата макроикономическа среда и да обмислят използването на информация, например нива на лихвените проценти или нивото на незаемотост за определяне дали е налице значително увеличение на кредитния риск.
105. Кредитните институции следва да имат ясна политика, включително добре разработени критерии за това какво представлява „значително“ увеличение на кредитния риск за различните видове кредитни експозиции. Подобни критерии и причините защо тези подходи и определения се считат за уместни следва да бъдат оповестени в съответствие с МСФО 7 *Финансови инструменти: Оповестявания*, параграф 35Е. Параграф 5.5.9 на МСФО 9 изисква, когато се извършва оценка на значителното увеличение на кредитен риск, „предприятието да отчита промяната в риска от настъпване на неизпълнение през очаквания срок на финансовия инструмент, а не промяната в размера на очакваните кредитни загуби“. За тази цел институциите следва да направят оценка по отношение на риска от настъпване на неизпълнение, а не

на очакваните кредитни загуби (т.е. преди отчитане на ефекта от средствата за редуциране на кредитния риск, като обезпечение или гаранции).

106. При разработването на подходите за определяне на значително увеличение на кредитния риск кредитните институции следва да разгледат всяка една от 16-те категории показатели в МСФО 9 (доколкото те са приложими за финансовия инструмент, който се оценява), както е посочено в параграф Б5.5.17, букви а)– п) и освен това кредитните институции следва да отчетат дали съществува допълнителна информация, която следва да бъде взета предвид. Тези показатели (в МСФО 9 и настоящите насоки) не следва да бъдат разглеждани като „контролен списък“. Някои от тях могат да бъдат от по-голямо значение спрямо други за преценката дали даден вид кредитна експозиция показва значително увеличение на кредитния риск. В същото време кредитните институции следва да обърнат особено внимание за избягване на риска от несвоевременно признаване на значителното увеличение на кредитния риск, когато всъщност то е налице. По-специално, кредитните институции не следва да ограничават значителното увеличение на кредитния риск до ситуации, при които се очаква обезценка на финансов инструмент (т.е. третата фаза на категоризиране, съгласно изискванията за обезценка по МСФО 9). Напротив, за длъжниците може да се прояви значително увеличение на кредитния риск без доказателство, че е вероятно свързаните кредитни експозиции да станат обезценени. Фактът, че кредитният риск се е увеличил значително не означава непременно, че неизпълнението е вероятно — а просто, че е по-вероятно, отколкото при първоначалното признаване. Този аргумент е подчертан от симетрията на модела в МСФО 9: възможно е дадени кредитни експозиции да преминат към оценка на очакваните кредитни загуби за целия срок на инструмента, но в последствие да бъдат върнати обратно в очаквани кредитни загуби за 12 месеца, когато прагът за значително увеличение на кредитния риск вече не е надвишен.

107. Кредитните институции трябва да вземат предвид по-специално следния неизчерпателен списък с показатели при оценката на значително увеличение на кредитния риск:

- а. решение на висшето ръководство на кредитната институция, че ако съществуваща кредитна експозиция би била призната първоначално към отчетната дата, елементът на цената, който отразява кредитния риск на експозицията, би бил значително по-висок, отколкото при първоначалното признаване на кредита, поради увеличение на кредитния риск на конкретния кредитополучател или група от кредитополучатели след първоначалното признаване;
- б. решение на висшето ръководство на кредитната институция да повиши изискванията за обезпечение и/или ограничителни клаузи за нови кредитни експозиции, които са подобни на кредитните експозиции, които вече са създадени, поради промени в кредитния риск по тези експозиции след първоначално признаване;

- в. понижаването на рейтинга на кредитополучателя от призната агенция за кредитен рейтинг или в рамките на вътрешната система за кредитен рейтинг на кредитна институция;
- г. за редовни кредитни експозиции, подлежащи на индивидуално наблюдение и преглед, резултат от вътрешна кредитна оценка / показател за кредитно качество, който е по-нисък, отколкото при първоначалното признаване;
- д. влошаване на съответните показатели за кредитния риск (напр. бъдещите парични потоци) за индивидуален длъжник (или група длъжници); и
- е. очакване на модификация поради финансови затруднения, включително такава, отговаряща на условията за реструктуриране в съответствие с Регламент (ЕС) 2015/227.

Като цяло прилагането на МСФО 9 следва да отразява практиките за управление на кредитния риск, но е възможно в някои случаи това да не е достатъчно. Ако например дадена кредитна институция управлява повечето си кредитни експозиции по един и същ начин независимо от кредитния риск — с изключение само на особено безпроблемните или най-проблемните кредити — начинът, по който се управлява кредитната експозиция, е малко вероятно да бъде надежден показател за това дали е настъпило значително увеличение на кредитния риск.

108. При оценката дали е налице значително увеличение на кредитния риск за дадена кредитна експозиция кредитните институции трябва също да вземат предвид следните фактори, свързани със средата, в която осъществява дейност кредитната институция или кредитополучателят:

- а. влошаването на макроикономическата перспектива, свързана с конкретен кредитополучател или група кредитополучатели. Макроикономическите оценки следва да бъдат достатъчно всеобхватни, за да включват фактори, свързани с държавата, предприятието, домакинството и други видове кредитополучатели. Освен това те следва да разглеждат всички относими регионални различия в икономическите резултати в рамките на дадена юрисдикция¹⁷; и
- б. влошаване на перспективите за сектора или отраслите, в рамките на които осъществява дейност кредитополучателят.

109. Точната идентификация на източниците на кредитен риск и надеждното показване на връзките между тези източници и нивото на кредитен риск следва да се считат за основополагащи, тъй като привидно малка промяна в качествена характеристика на даден кредит може потенциално да бъде водещ индикатор за значително повишаване на риска от настъпване на неизпълнение. Освен това в съответствие с МСФО 9,

¹⁷ Вж. принцип 6 от тези насоки относно разглеждането на информация за бъдещи периоди, включително макроикономически фактори.

параграф 5.5.9, значимостта на промяната в кредитния риск след първоначалното признаване зависи от риска от настъпване на неизпълнение при първоначалното признаване. В това отношение, когато дадена кредитна институция използва промените във вероятността от неизпълнение като начин за определяне на промените в риска от настъпване на неизпълнение, тя следва да отчита значимостта на дадена промяна във вероятността от неизпълнение, изразена като съотношение (или относително изменение), пропорционално на вероятността от неизпълнение при първоначалното признаване (т.е. промяната на вероятността от неизпълнение, разделена на вероятността от неизпълнение при първоначалното признаване), като взема предвид също така параграф Б5.5.11 от МСФО 9. Въпреки това абсолютната промяна в самата вероятност от неизпълнение (т.е. вероятността от неизпълнение на датата на измерване минус вероятността от неизпълнение при първоначалното признаване) също следва да бъде взета предвид.

110. Кредитните институции следва да разгледат не само въпроса с колко „степени“ е свързано понижаването на рейтинга, защото промяната във вероятността от неизпълнение за преместване с една степен може да не е линейна (например вероятността от неизпълнение за период от над пет години на дадена експозиция с рейтинг ВВ е около три пъти по-голяма от тази на експозиция с рейтинг ВВВ, въз основа на текущи данни и анализи, приложими в някои юрисдикции). Освен това, тъй като значението на движение с една степен би зависило от нивото на детайлност на системата за оценка на банката — и следователно от абсолютната промяна на всяка степен — следва да бъде определено подходящо първоначално сегментиране за гарантиране, че в сегмента не е скрито значително увеличение на кредитния риск за индивидуална кредитна експозиция или група от кредитни експозиции. Във връзка с това кредитните институции следва да гарантират, че системите за оценка на кредитния риск включват достатъчен брой степени за правилно разграничаване на кредитния риск. Кредитните институции следва също така да вземат предвид факта, че може да възникне значително увеличение на кредитния риск преди преместване в друга кредитна степен.
111. Кредитните институции следва да имат предвид, че има определени обстоятелства, при които неблагоприятно движение при факторите, посочени в параграфи 107 и 108 по-горе, може да не е показател за значително увеличение на кредитния риск. Например може да се окаже, че вероятността от неизпълнение на дадена кредитна експозиция с рейтинг АА е малка и не много по-голяма от тази на кредитна експозиция с рейтинг ААА. Все пак много малко кредитни експозиции са с подобен очевидно нисък кредитен риск — и, както е отбелязано в параграф 110, чувствителността на вероятността от неизпълнение към рейтинговите степени може да се увеличи силно с влошаването на качеството на рейтинга.
112. Кредитните институции следва също така да бъдат наясно, че може да съществуват обстоятелства, при които някои фактори се изменят в неблагоприятна посока, но могат

да бъдат компенсирани чрез подобрене при други (вж. МСФО 9 Насоки за прилагане, пример 2). Въпреки това, с оглед на значението на установяването дали е налице значително увеличение на кредитния риск, кредитните институции следва да въведат процеси за управление и контрол, които могат надеждно да утвърждават всяка преценка, че факторите, които могат да имат неблагоприятно въздействие върху кредитния риск, са балансирани от фактори, които могат да имат благоприятно въздействие.

113. Кредитните институции следва да отчетат в пълна степен и да обърнат необходимото внимание на дискреционни решения на ръководния орган или висшето ръководство на кредитната институция, които посочват промяна в кредитния риск. Например, ако поради съображения, свързани с кредитния риск, е взето решение за засилване на наблюдението на кредитополучател или група от кредитополучатели, е малко вероятно подобно действие да е било предприето от вземащия решение, ако увеличаването на кредитния риск не е било оценено като значително.
114. Когато кредитна институция прецени, че е налице значително увеличение на кредитния риск за някои, но не всички нейни кредитни експозиции към контрагент — например поради разлики във времето на отпускане на кредитите — тя следва да гарантира, че всички кредитни експозиции се идентифицират, когато е налице значително увеличение на кредитния риск.
115. Когато кредитна институция прави оценката за значителното увеличение на кредитния риск на колективна основа (напр. за експозиции на дребно), определянето на портфейлите следва да бъде преразглеждано редовно за гарантиране, че кредитните експозиции в тях продължават да са с общи характеристики от гледна точка на въздействието върху тях на източниците на кредитен риск. Променящите се икономически условия могат да изискват прегрупиране.
116. В съответствие с параграф Б5.5.1 от МСФО 9 относно оценката на значително увеличение на кредитния риск след първоначалното признаване на колективна основа, в случаите, когато е очевидно, че в рамките на група от кредитни експозиции, някои кредитни експозиции са претърпели значително увеличение на кредитния риск, кредитните институции следва да прехвърлят групата или част от групата кредитни експозиции към измерване на очакваните кредитни загуби за целия срок на инструмента, дори когато не е възможно това да бъде установено на база оценка на индивидуална основа (вж. МСФО 9, Илюстративен пример 5).
117. В съответствие с параграф Б5.5.6 от МСФО 9 и ИП39 от Насоките за прилагане на МСФО 9, ако въз основа на общите характеристики по отношение на кредитния риск не е възможно да бъде определена конкретна подгрупа от кредитни експозиции, чийто кредитен риск се е увеличил значително, подходяща част от цялата група следва да подлежи на измерване на очакваните кредитни загуби за целия срок на инструмента.

118. „Значително“ не следва да се приравнява със статистическа значимост, което означава, че подходът на оценка не следва да се основава единствено на количествен анализ. За портфейли, които имат голям брой индивидуални кредити с незначителен размер и голям набор от относими исторически данни, може да е възможно да се идентифицират „значителни“ увеличения на кредитния риск частично, като се използват статистически техники. Въпреки това за други кредитни експозиции това може да не е възможно.
119. „Значително“ също не следва да бъде оценявано по отношение на степента на въздействие върху основните финансови отчети на кредитната институция. Идентифицирането и оповестяването на значително увеличение на кредитния риск следва да се извършва дори когато увеличението на кредитния риск, определено от гледна точка на вероятност от неизпълнение, не е вероятно да се отрази на провизиите — например, тъй като експозицията е повече от изцяло обезпечена — за да позволят на кредитните институции да идентифицират и оповестяват такива увеличения, които е вероятно да са важни за ползвателите, желаещи да са наясно с тенденциите в присъщия кредитен риск на кредитните експозиции на кредитната институция.
120. В съответствие с МСФО 9, параграф 5.5.9, оценката за значителното увеличение на кредитния риск се основава на сравнение на кредитния риск на експозициите към датата на отчитане спрямо кредитния риск при първоначалното признаване. Параграф БВ 5.161 и Илюстративен пример 6 от МСФО 9 показват прилагането на този принцип в стандарта, а не изключение от принципа. Този пример показва, че кредитните институции могат да определят максимален кредитен риск за определени портфейли при първоначално признаване, което би довело до преминаването на портфейла към измерване на очакваните кредитни загуби за целия срок на инструмента, когато кредитният риск нараства над това максимално равнище. Това опростяване е от значение само когато експозициите са сегментирани въз основа на достатъчно ниво на детайлност, така че кредитната институция да може да покаже, че анализът е в съответствие с принципите на МСФО 9. По-конкретно, кредитните институции следва да могат да покажат, че не е настъпило значително увеличение на кредитния риск за позициите в портфейла, преди да бъде достигната максималната кредитна степен.
121. Кредитните институции следва стриктно да преглеждат качеството на своя подход за оценяване на това дали кредитният риск е нараснал значително. Ръководният орган или висшето ръководство на кредитната институция следва да преценяват дали са налице допълнителни фактори, които да бъдат взети предвид при оценката на значителното увеличение на кредитния риск, което би подобрило качеството на техния подход.
122. Кредитните институции следва да не пренебрегват възможността от въвеждане на необективност, което би попречило на изпълнението на целите на МСФО 9. В случаи, когато кредитните институции считат, че техният подход по прилагане на стандарта е вероятно да е довел до липса на обективност, те следва да променят своята оценка

поради установената необективност и по този начин да гарантират, че целта на стандарта е изпълнена (вж. по-специално МСФО 9 параграфи Б5.5.1 — Б5.5.6).

123. Параграфи 5.5.12 и Б5.5.25 — Б5.5.27 от МСФО 9 определят изискванията за оценката на значителното увеличение на кредитен риск за кредитни експозиции, чиито договорни парични потоци са били предоговорени или модифицирани. По-специално, за модификации, които не водят до отписване в съответствие с МСФО 9, предприятието трябва да оцени дали кредитният риск се е увеличил значително, като сравни: а) риска от настъпване на неизпълнение на отчетната дата, въз основа на променените договорни условия с б) риска от неизпълнение при първоначалното признаване, въз основа на първоначалните, непроменени договорни условия.
124. Кредитните институции следва да гарантират, че модификациите или предоговарянето не прикриват увеличението на кредитния риск и следователно не водят до подценяване на очакваните кредитни загуби, както и до забавяне на прехвърлянето в очаквани кредитни загуби за целия срок на инструмента за длъжници, чийто кредитен риск се е влошил значително, или по неподходящ начин води до преминаване от измерване на очакваните кредитни загуби за целия срок на инструмента към измерване на очакваните кредитни загуби за 12 месеца.
125. При определянето дали е налице значително увеличение на кредитния риск за модифицирана кредитна експозиция, кредитните институции следва да могат да покажат и да вземат предвид при разработването на оценките за очакваните кредитни загуби, дали тези модификации или предоговаряния са подобрили или възстановили способността на кредитната институция да събира плащанията по лихва и главница в сравнение със ситуацията при първоначалното признаване. Също така следва да се вземе предвид същността на променените договорни парични потоци, както и значението на промените за бъдещия кредитен риск на кредитната експозиция (като се вземе предвид кредитния риск на длъжника). Фактори, които трябва да бъдат разгледани, включват, но не се ограничават до следното:
- а. дали промяната или предоговарянето на договорните условия и получените парични потоци са икономически изгодни за длъжника в сравнение с първоначалните, непроменени договорни условия, и как промяната засяга в икономически план способността на длъжника да изплаща дълга;
 - б. дали могат да бъдат определени фактори, които подпомагат оценката на кредитната институция на способността на длъжника да изплаща задълженията си, включително обстоятелствата, водещи до модификация, както и бъдещите перспективи на длъжника в резултат на модификациите, като се разглеждат текущите условия, макроикономическите прогнози и перспективите за сектора/отрасъла, в който длъжникът осъществява дейността си, бизнес модела на длъжника и бизнес плана (план за управление на дейността) на длъжника, които очертават очакванията му за неговите бъдещи резултати, финансова устойчивост и парични потоци; и

в. дали бизнес плана на длъжника е приложим, осъществим и в съответствие с погасителния план на лихвите и главницата съгласно модифицираните договорни условия на кредитната експозиция.

126. Кредитни експозиции, прехвърлени в очаквани кредитни загуби за целия срок на инструмента, които в последствие са предоговорени или модифицирани и не са отписани, не следва да се връщат в измерване на очакваните кредитни загуби за 12 месеца, освен ако са налице достатъчно доказателства, че кредитният риск за срока на експозицията не е нараснал значително в сравнение с този при първоначалното признаване. Например, когато дадена кредитна институция предоставя различни отстъпки, например намаления на лихвения процент или отлагане на плащанията на главница на длъжници с финансови затруднения, кредитната експозиция може да проявява характеристики с по-нисък кредитен риск, въпреки че в действителност длъжникът може да продължи да изпитва финансови затруднения без реална възможност да извършва погасителни вноски за оставащия срок на експозицията. В съответствие с параграф Б5.5.27 от МСФО 9 „Към доказателствата, че критериите за признаване на очакваните кредитни загуби за целия срок на инструмента вече не са изпълнени, може да спадат актуални и своевременни данни за изпълнението на задължението за плащане по модифицираните договорни условия. Обикновено клиентът трябва да демонстрира трайно добро изпълнение на задълженията си за плащане за определен период, преди да се смята, че кредитният риск е намалял. Например данните за пропуснати или непълни плащания обикновено няма да бъдат изтрети вследствие само на едно навременно плащане след модифициране на договорните условия“.

2.3.3 Използване на практически целесъобразни мерки

127. В МСФО 9 са включени редица практически целесъобразни мерки, предназначени да облекчат тежестта от прилагането на стандарта за широк спектър от дружества при признаване на факта, че МСФО 9 ще бъде използван от широк кръг предприятия, включително предприятия извън банковия сектор.

128. Параграфите по-долу разглеждат следните практически целесъобразни мерки: набора от информацията, който предприятието трябва да отчете при измерването на очакваните кредитни загуби; изключението за експозиции с „нисък“ кредитен риск; и оборимата презумпция за просрочие от 30 дни.

129. Кредитните институции следва да използват в ограничена степен тези практически целесъобразни мерки, тъй като те имат потенциала да въвеждат значителна необективност и защото — като се има предвид тяхната дейност — разходите за получаване на съответната информация не е вероятно да включват „излишни разходи или усилия“. Кредитните институции следва да вземат предвид необходимостта от извършване на корекции, когато се използват практически целесъобразни мерки за избягване на всяка произтичаща необективност, като те следва да имат предвид, че

целта на МСФО 9 е изчисляването на очакваните кредитни загуби за отразяване на безпристрастна и претеглена на базата на вероятност сума, която е определена чрез оценяване на обхвата на възможните резултати (МСФО 9, параграф 5.5.17).

130. Когато дадена кредитна институция използва подобни практически целесъобразни мерки, обосновката за използването им следва да бъде ясно документирана.

Набор от информация

131. Параграф Б5.5.15 на МСФО 9 указва, че: „предприятието взема предвид разумната и аргументирана информация, достъпна без извършване на излишни разходи или усилия” и че „предприятието не е длъжно да предприеме изчерпателно търсене на информация, когато определя дали кредитният риск се е увеличил значително след първоначалното признаване“. Кредитните институции не следва да тълкуват тези твърдения в тесния им смисъл и следва да разработят системи и процеси, като използват цялата разумна и аргументирана информация, която има отношение към групата от експозиции или индивидуалната експозиция, което е необходимо за постигане на висококачествено, надеждно и последователно прилагане на счетоводните изисквания. Въпреки това допълнителни разходи и оперативни пречки не са необходими, освен ако те не допринасят за висококачествено прилагане на МСФО 9.

Изключение за „нисък кредитен риск”

132. В съответствие с параграф 5.5.10 от МСФО 9, „предприятието може да приеме, че кредитният риск на даден финансов инструмент не се е увеличил значително след първоначалното признаване, ако бъде установено, че финансовият инструмент е с нисък кредитен риск към отчетната дата“. Въпреки че по този начин кредитните институции имат възможност да не извършват оценка за значително увеличение на кредитния риск след първоначално признаване за експозиции с „нисък кредитен риск“, използването на това изключение следва да бъде ограничено. По-специално, кредитните институции следва да извършват навременна оценка на значителното увеличение на кредитния риск за всички кредитни експозиции.
133. Във връзка с това, когато няма значително увеличение на кредитния риск, кредитните институции следва винаги да отчетат промените в очакваните кредитни загуби за 12 месеца чрез провизиите, а когато има значително увеличение на кредитния риск, да преместват кредитните експозиции към измерване на очакваните кредитни загуби за целия срок на инструмента. С цел постигане на висококачествено прилагане на МСФО 9 всяко използване на изключението за „нисък кредитен риск” следва да бъде придружено от ясни доказателства, че кредитният риск към отчетната дата е достатъчно нисък, така че не може да е настъпило значително увеличение на кредитния риск след първоначалното признаване.

134. За онагледяване на значението на нисък кредитен риск в МСФО 9 (параграф Б5.5.22), параграф Б5.5.23 от Стандарта посочва като пример инструмент с външен „инвестиционен кредитен рейтинг“. Въпреки това не всички кредитни експозиции, които имат „инвестиционен кредитен рейтинг“ от агенция за кредитен рейтинг, могат автоматично да бъдат характеризирани като експозиции с нисък кредитен риск. Кредитните институции следва да разчитат предимно на собствени оценки на кредитния риск и да не разчитат единствено или механично на рейтингите, предоставени от агенциите за кредитен рейтинг (когато последните са налични). Въпреки това при вътрешни кредитни рейтинги, които са по-благоприятни в сравнение с външните рейтинги, е необходим допълнителен анализ и обосновка от ръководния орган или висшето ръководство на кредитната институция.

Оборима презумпция за просрочие над 30 дни

135. Кредитните институции следва да имат процеси за оценка и управление на кредитния риск, за да се гарантира, че значителните увеличения на кредитния риск се откриват много преди експозициите да станат просрочени или необслужвани. Въпреки че използването на оборимата презумпция за просрочие над 30 дни като предпазен механизъм не е изключено в съответствие с МСФО 9, кредитните институции следва да избягват да я използват като основен показател за преминаване към очаквани кредитни загуби за целия срок на инструмента при появата на други по-ранни индикатори, показващи значително увеличение на кредитния риск.

136. Всяко твърдение, че презумпцията за просрочие над 30 дни е оборена въз основа на това, че не е имало значително увеличение на кредитния риск, следва да бъде придружено от цялостен анализ, който ясно показва, че 30-те дни просрочие не представляват значително увеличение на кредитния риск¹⁸. Подобен анализ следва да отчита както текущата, така и разумна и аргументирана информация за бъдещи периоди, която показва че бъдещият паричен недостиг се различава от историческия опит.

137. Във връзка с това кредитните институции следва да използват относима информация за бъдещи периоди, която е разумна и аргументирана, за да се анализира дали е налице съществена взаимовръзка между тази информация и източниците на кредитен риск. Кредитните институции не следва да използват оборимата презумпция за просрочие от 30 дни, освен ако не са показали, че информацията за бъдещи периоди няма съществена взаимовръзка с източника на кредитен риск или че тази информация не е достъпна без извършване на излишни разходи или усилия.

138. В ограничени случаи, когато информацията за просрочията е най-добрият наличен критерий за кредитната институция за определяне кога експозициите следва да

¹⁸ Например в някои юрисдикции е обичайна практика кредитополучателите да забавят изплащането на някои експозиции, но данните показват, че тези пропуснати плащания са напълно възстановени в следващите месеци.

преминат към категорията очаквани кредитни загуби за целия срок на инструмента, кредитните институции следва да обръщат особено внимание на измерването на провизиите за очаквани кредитни загуби за 12 месеца, за да гарантират, че очакваните кредитни загуби са обхванати по подходящ начин в съответствие с целите на МСФО по отношение на измерването. Освен това кредитните институции следва да вземат предвид, че разчитането в значителна степен на ретроспективна информация ще въведе необективност в прилагането на счетоводния модел за очаквани кредитни загуби и че те следва да гарантират, че са изпълнени целите на изискванията за обезценка съгласно МСФО 9 (т.е. за отразяване на очакваните кредитни загуби, които отговарят на посочените цели за измерване и за обхващане на всички значителни увеличения на кредитния риск).

2.4 Надзорна оценка на свързаните с кредитния риск практики, отчитане на очакваните кредитни загуби и капиталовата адекватност

2.4.1 Принцип 1 — Оценка на управлението на кредитния риск

Компетентните органи следва периодично да оценяват ефективността на свързаните с кредитния риск практики на кредитната институция.

139. Компетентните органи следва да се уверят, че кредитните институции са приели и спазват надеждните практики, свързани с кредитния риск, описани в настоящите насоки. Оценката на компетентните органи следва да включва, без да се ограничава до това, дали:

- a. вътрешната функция за преглед на кредитния риск на кредитната институция е надеждна и обхваща всички кредитни експозиции;
- б. качеството на процесите и системите на дадена кредитна институция за своевременно идентифициране, класифициране, наблюдение и отчитане на промените в кредитния риск за всички кредитни експозиции е адекватно, а експертната кредитна преценка на ръководството разглежда текущите условия и информацията за бъдещи периоди, включително макроикономическите фактори, които са добре документирани;
- в. процесите на кредитната институция отразяват склонността ѝ към поемане на риск по начин, който гарантира, че кредитните експозиции, за които кредитният риск се е увеличил след първоначалното признаване или закупуването им до ниво, надхвърлящо склонността към поемане на риск на кредитната институция, са своевременно идентифицирани и правилно наблюдавани, и оценките за провизиите за очаквани кредитни загуби отразяват по подходящ начин увеличението на кредитния риск за тези експозиции в момента на идентифицирането му. Когато кредитна институция признава първоначално или закупува кредитна експозиция, при която кредитният риск при придобиването надвишава склонността към поемане на риск на институцията и която

следователно представлява изключение от кредитните политики и стандарти на институцията, компетентните органи следва да оценят дали институцията е установила и спазва подходящи процеси и контролни механизми за: първоначалното идентифициране, преглед, одобрение и документиране на подобни експозиции; докладването на подобни изключения от политиката пред висшето ръководство, а за индивидуално значимите експозиции, до ръководния орган; и правилното наблюдение на подобни експозиции след първоначално признаване. Компетентните органи следва също да преценят дали процесите и контролните механизми на кредитната институция идентифицират поотделно оценките за провизии за очакваните кредитни загуби, свързани с експозиции, които са в съответствие със склонността към поемане на риск на кредитната институция, и тези, които са свързани с по-рискови кредитни експозиции;

- г. подходяща информация за кредитния риск на кредитните експозиции, промените в кредитния риск, провизиите за очаквани кредитни загуби и промените в приблизителните оценки на провизиите, редовно се предоставя на ръководния орган и висшето ръководство на кредитната институция (например на тримесечие или по-често, ако има основания за това);
- д. прогнозите, включени в оценките на кредитния риск и изчисленията, са не само разумни и аргументирани, но също така са в съответствие с прогнозите, използвани за други цели от кредитната институция, като всички те се предоставят на компетентните органи; и
- е. политиките и процедурите на кредитната институция за валидиране на точността и последователността на нейните вътрешни модели за оценка на кредитния риск са надеждни.

140. При извършването на тези оценки компетентните органи могат да изискат от кредитните институции да предоставят допълнителна информация, която не се оповестява публично, чрез редовната надзорна отчетност, извънредно докладване или проверки на място. Компетентните органи могат също да използват тези подходи за получаване на допълнителна информация при извършването на оценките, изисквани съгласно посочените по-долу принципи.

2.4.2 Принцип 2 — Оценка на измерването на очакваните кредитни загуби

Компетентните органи следва да се уверят, че използваните методи от кредитната институция за определяне на счетоводни провизии водят до правилно измерване на очакваните кредитни загуби в съответствие с приложимата счетоводна рамка.

141. При оценяването на методите, използвани от кредитна институция за оценка на провизиите, компетентните органи следва да се уверят, че кредитната институция спазва следните политики и практики в съответствие с принципите за измерване на очакваните кредитни загуби, изложени в настоящите насоки, включително, но не само:
- а. процедурите, използвани от кредитната институция за измерване на очакваните кредитни загуби са надеждни и актуални и отчитат критерии като актуализирани оценки на средствата за редуциране на кредитния риск (и, по-специално, обезпечението, остатъчният риск след отчитане на средствата за редуциране на кредитния риск, корелацията на този риск с кредитоспособността на кредитополучателите и потенциалното въздействие от гледна точка на ефективността на защитата), прогнози за паричните потоци въз основа на оценки на специфични за кредитополучателя фактори и текущите и бъдещите макроикономически условия, заедно с друга относима информация за бъдещи периоди, която засяга очакваната събираемост на кредитната експозиция на кредитната институция;
 - а. рамката и методологията за установяване на провизии, независимо дали са определени колективно или индивидуално, са надеждни;
 - б. съвкупните провизии за кредитни експозиции са подходящи в съответствие със относимите счетоводни изисквания и са свързани с експозицията към кредитен риск в портфейла на кредитната институция;
 - в. несъбираемостта се признава през съответния период чрез провизии или отписвания; и
 - г. независимо от метода, използван за определяне на очакваните кредитни загуби, вътрешните процеси на кредитната институция за измерване на очакваните кредитни загуби отчитат както поетия кредитен риск, така и промените в кредитния риск на кредитните експозиции на кредитната институция.
142. Компетентните органи следва да контролират използването на практически целесъобразните мерки, посочени в раздел 4.3, за определяне на уместността на измерването за очакваните кредитни загуби.
143. Компетентните органи могат да използват резултатите от дейността на вътрешните и външните одитори при прегледа на оценката на кредитния риск на кредитната институция и функциите за измерване на очакваните кредитни загуби¹⁹.

¹⁹ Насоки на ЕБО относно вътрешното управление (GL44) и Насоки на ЕБО относно диалога между компетентните органи и регистрираните одитори (EBA/GL/2016/05)

2.4.3 Принцип 3 — Оценка на капиталовата адекватност

Компетентните органи следва също така да отчетат свързаните с кредитния риск практики на кредитната институция при оценка на общата капиталова адекватност на кредитната институция.

144. За оценка на целесъобразността на равнището на провизиите за кредитните експозиции, като елемент от общата капиталова адекватност на кредитните институции, при прегледа на практиките на кредитните институции по отношение на кредитния риск, компетентните органи следва да имат предвид, че процесите, методологиите и основните допускания, свързани с очакваните кредитни загуби, изискват упражняването в значителна степен на експертна кредитна преценка.
145. При извършването на своите оценки компетентните органи следва да преценят дали дадена кредитна институция:
- a. поддържа ефективни системи и контролни механизми за своевременно идентифициране, измерване, наблюдение и контрол на равнището на кредитния риск, значителното увеличение на кредитния риск и проблемите с качеството на активите;
 - б. е анализирала всички значими относими фактори, които оказват въздействие върху кредитния риск и събираемостта на портфейла; и
 - в. е създала приемлив процес за оценка на провизии, който като минимум отговаря на принципите, изложени в настоящите насоки, включително съответните счетоводни изисквания.
146. При оценка на капиталовата адекватност, компетентните органи следва да отчетат по какъв начин счетоводните политики и практики и тези за оценка на кредитния риск на кредитната институция се отразяват на измерването на активите и приходите на кредитната институция и следователно нейната капиталова позиция.
147. Когато компетентните органи установят слабости при оценката на практиките по отношение на кредитния риск на кредитна институция, те следва да обмислят как тези слабости засягат равнището на отчетените провизии и ако съвкупната сума на провизиите не е уместна съгласно приложимата счетоводна рамка, компетентният орган следва да обсъди това с висшето ръководство и ръководния орган на кредитната институция и да предприеме по-нататъшни целесъобразни надзорни действия, когато това е необходимо.
148. По-специално, доколкото оценката на кредитния риск или слабостите при измерване на очакваните кредитни загуби са значими или не са отстранени своевременно, компетентните органи следва да обмислят налагане на изисквания за допълнителен собствен капитал съгласно член 104 в раздел III, глава 2, дял VII от Директива 2013/36/ЕС.